

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponkint.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fl. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:
Dr. Tóth János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.
Hirdetések árai: Egy háromhasábos peletsor ára 16 fillér.
Többszöri közlésnél árkedvezmény.
Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fl.

Lemondás és okoskodás.

Az október 26-iki szavazás eredményét Thuróczy Vilmos főispán azzal a kijelentéssel hirdette ki, hogy a közgyűlés határozatával szemben, mint-hogy annak több pontja, szerinte, törvénybe ütközik, igénybe veszi a felelősségét.

A főispán ezen kijelentése senkit sem lepett meg és senkinek is ijedt meg a bejelentett felelősségétől. Egy olyan főispántól, aki a Fehérvár-kormány bizalmával dicsekszik, mást nem lehet várni, mint darabant merevséget a nemzeti ellenállással szemben. Ez épp olyan természetes dolog, mint amily nyilvánvaló, hogy a vármegye közönségének jogos és törvényes álláspontját semmiféle főispáni felelősség meg nem ingathatja és attól a törvényhatósági bizottság győztes többségét száz belügyminiszteri megsemmisítés sem tántoríthatja el.

Nem kellett ennélfogva cseppnyi izgalmat sem a főispán enunciaciója, s a közgyűlés után senkinek esze ágába sem jutott arról tanakodni, hogy mikép fogja kibírni a közgyűlési határozat a főispáni harag villámain és Krísfőly menyköveit, hanem csak arról beszélgettek az emberek, hogy vajjon levonja-e a szavazásból Thuróczy a következményeket?

Voltak, akik biztosan tudni vélték, hogy a főispán az október 26-iki szavazás következményeképpen okvetlenül le fog mondani. Ezek így okoskodtak. Thuróczy már az országos képviselőválasztások után a saját szeméiyes szempontjából teljesen kialakultnak találta a helyzetet arra nézve, hogy állásától megváljon. Be is adta a lemondását, de Tisza azt el nem fogadta, s Thuróczy kénytelen volt belátni, hogy a lemondása időelőtti

volt, mert bár a politikai helyzet tényleg nem kedvezett a Thuróczy kategóriájába tartozó főispánoknak, mégis legalább egyelőre nem rejtette magában a bukás veszedelmét.

Ezzel a vigasztaló tudattal jött vissza a főispán Tiszától és nem bánta, hogy megmaradhat állásában, párthivei is örültek ennek.

Az első Fehérvár-kormány alatt újra kísértett a lemondás kénytelenségének réme, az egész ország tele volt az abszolutizmus félelmével. Thuróczyt is hazafias aggodalmak szállták meg, lement Budapestre, s állását a kormány rendelkezésére bocsátotta. Egy egész sereg főispán tartózkodott akkor a fővárosban, Fehérvár behatóan tanácskozott velök, s miután hangsúlyozta, hogy az ég nincs oly messze a földtől, mint a mily távol áll a kormány minden törvénysértési szándéktól, felkérte őket, hogy maradjanak meg állásukban. Thuróczy megnyugodva jött haza, nem bánta, hogy úgye újra szerencsés elintézt nyert, párthivei is vigadtak.

Az ügyvezető kormány bukása után az ország közvéleményét egy gondolat járta át, az, hogy most már a koalíciónak kell következnie. Thuróczy feje felett ismét borulni kezdett az ég, biztos földről kellett gondoskodnia, ki is írta az újságában, hogy visszavonulása már csak napok kérdése. Am a fenyegető felhőkből most sem csapott le jégvihar, a ború eloszlott, a szemhatár a főispán előtt tisztulni kezdett, szükségessé vált a kihíresztelt visszavonulás demontálása, a mi meg is történt. Kevéssel rá szeptember 23-ika után. A kebelbeli újság előkelő helyen kihirdette, hogy főispánunk megválni készült ugyan az állásától, de megváltoztatta a

szándékát és megmarad, a míg a kormány politikája megegyezik a nézeteivel.

A főispán a dolgoknak illetően való fordulatával meg volt elégedve, párthivei pedig ujongtak.

Nem sokára beköszöntött a második Fehérvár-kormány, mely ellen a szabadelvű párt vezére, gróf Tisza István nyíltan frontot csinált. Thuróczy tünődni kezdett, hogy mint szabadelvű párti politikus, vajjon lehet-e ő ennek a kormánynak az exponense? Annyit tudott, hogy a kormány részéről nem lesz kifogás a személye ellen, mert ennek a nyomorúságos kormánynak mindenki jó, a ki vele tart, de a párthűség szempontja okozott neki nehézségeket. Szabadelvű párti ember, hogyan támogathat egy kormányt, melylyel szemben a szabadelvűpárt előreláthatólag elleneket fog kepezni?

Tanácskozott a hiveivel, s ezeknek szerencsésen sikerült meglelni a főispán számára a mentő gondolatot.

Főispánunk bizvást megtarthatja az állását, így vélekedtek, mert bár valószínű, hogy az a cholericus Tisza ellenekbe fogja hajtani a szabadelvű pártot s így mi is, meg a főispánunk is szembe kerülünk a kormánnyal, de ez nem lehet döntő a főispán elhatározására nézve. Egy főispánt mindenestre a kormány bizalma tart fenn az állásában, de az is bizonyos, hogy a jelenlegi kormány a bizalommal való megajándékozásban nem lesz nagyon válogató, elfogad mindenkit, a ki a terveikhez kapható lesz és nem fogja kutatni embereinek politikai multját és jelenét. De ha kutatná is, főispánunkra ebből nem háramlanék baj.

Onnan felülről tehát biztosítva vagyunk. Ámde mivel ez a jelenlegi kormány még is csak

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

Utolsó virágok.

— Esmefuttatás a temetőből. —

Nem akkor örülök legjobban a virágnak, mikor tavasszal nyílik a tarka tulipán, az illatos rezeda meg a szerény ibolya; nem akkor, mikor a nyár derekán a virágszönyeg kifejté káprázatos pompáját: nekem legszebb flórám a novemberi virág.

Van akkor is, ne gondoljátok, van még rózsá is, thea rózsá is volt köztük. Másutt kifagyott, panaszkodtak, hogy megölte a virágokat az októberi dér ugy a városban, mint a Zoboron: csak nálam, mintha meggondolta volna a fagyos zuzmara és azt susogta volna önmagában a néma hideg éjszakán: Ezeket nem bántom, mert ezeket elviszik egy édes anyának sirhalmára!

És nem is bántotta. Olyan szépen viritott a kerti szönyeg, meg az utat szegélyező futó-ágyak, hogy júniusban sem volt külön. Mignem a szolgám megjelent és lekaszabolta kiméletlenül valamennyit. Olyan könyörtelenül, mint a halál kaszabolja az embereket. Azután elvitte a Zobornak utolsó termését, a zobori élet utolsó vergődését és oda tette a halál alacsony oltárára, egy sirhalmorra a temetőben.

Mintha azt akarta volna mondani az alatta szunnyadozó halottnak: Nesze, ezt neked neveltük, neked ápoltuk, neked öntöztük egész nyáron. A gazdám csak azért örült a szemetgyönyörködhető színharmóniának hónapokon át, hogy ime lesz mit oda tűzni az édes anyának sirhalmára.

A többi közt észreveszek a siron egy kék immortellákból csinált koszorút. Ki tette azt oda? Senki!

Nézem, nézem, miközben töröm a fejemet, hogy ki tehette azt oda, s egyszerre azt veszem észre, hogy már nem látom a koszorút, nem látom a sirt, nem látom a temetőt, nem látok semmit. Szemeimet előntötte a könnyek árja!

Mindig mondtam azt, hogy vannak nemes lelkek is a világon. Ime itt is egy a sok közül. Még csak azt sem mondhatom neki, hogy köszönöm! Mert nem tudom kicsoda. Csak most kezdem érteni, hogy miként adományozhattak a fejedelmek a középkorban nemességet, sőt egész uradalmakat első gerjedelmükben! Ha rendelkez-ném felette ebben a pillanatban, nem egy uradalmat, de egy egész országot tudnék adni azért a koszorúért.

Ez a koszoru megszeretteti velem az embereket. Már nem hallom, hogy némely járókelők csevegnek, nevetgélnek a sírok között. Egy imad-

kozó a sírnál elfeledtet velem száz nevetgelőt. Az a két kis lány, aki ott térdel a Zongor József sírjánál, akitől a jövőben már nem kaphat semmit, de annál többet kapott életében, — elfeledtetti velem, hogy ime némely járókelők szivaroznak, s oly közömbösen nézik a sírok díszítéseit, mint akár az utcai kirakatokat.

Menjünk csak végig mellettük. Olyan érdekes azokat a sírkő cégeket olvasni, épp úgy sorakoznak egymás mellett, mint a kalmárutcai boltok feliratai. Itt a Jóska, amott a Tóni, emitt a Géza stb. barátunk lakása, mintha csak azt mondanák: Tessék beljebb, legyen szerencsénk! Mikor a sok ismerős nevet végig olvasom, első pillanatban úgy tűnik fel előttem, mintha csak a Tóth Vilmos utcai járdát taposnám s őket az ablaküvegén nézném, amint ben foglalkoznak a szobában. S csak később veszem észre, hogy nem egy ablaküveg, hanem egy egész világ választ el bennünket egymástól.

Menjünk tovább!

Itt apró friss sírok következnek, aiattuk az örökhasza legujabb lakói. Mellettök egy üres, ép most megasott sír; nincs még benne senki, mintha udvariasan hívogatná a járó kelőt, hogy: *Tessék besétálni!*

A kis sírok egyikénél gyermekek játszanak

amolyan gyengén alkotmányos, főispánunk pozíciójához a kormány bizalmán kívül még egy más támasz is szükséges s ez is meg van a nyitrai megyei szabadelvű párt révén, melyhez a vármegye közönségének túlnyomó nagy része tartozik. Amíg ez az uralkodó nagy párt, a tündöklő kitünőségeknek ez a győzhetetlen nagy gárdája, bizalommal környezi főispánunkat, addig őt az alkotmányos érzsnek és a politikai ildomosságnak a szempontjai nemcsak marasztalják, hanem egyenesen kényszerítik állásának a megtartására. Ilyen válságos viszonyok között, mikor a kormány ingatag és gyenge, a főispánnak a vármegye bizalmából kell erőt merítenie nehéz kötelességeinek teljesítéséhez.

A főispánnak tetszett ez a fényes vélemény, hazafias aggodalmi ismét eloszlottak, párthívei tapsoltak.

Am a fényes véleményt csúfá tette az október 26-iki szavazás. A szabadelvű párt nagy része cserben hagyta a főispánt, személyétől és politikájától a bizalmat megvonta.

A fényes vélemény bukása után nem lehet kétséges — így fejezték be az okoskodást azok, akiknek előadásából a fentebbieket átvettük, — hogy a főispán visszavonul, mert ha a vármegye közönsége nem viseltetik bizalommal a főispán iránt, akkor az alkotmányos érzsnek és a politikai ildomosságnak a szempontjai nem csak nem marasztalják őt, hanem egyenesen kényszerítik a távozásra.

Ah, csak ne okoskodnának az emberek!

Forgácsok.

— Aprítgatja: —gy.

Bizony, bizony mégis csak nagy napja volt Nyitra megyének az az október 26-ika.

A vármegyei székház nagytermének fülledt levegőjében fel-feltörő lelkesedés hevéből, a nemzeti ügy igazának mindent bevilágító fényétől mintha csak a tavasz derűs melege sugárzott volna át a honfi sziveken. És vitték ezt a fényt, ezt a meleget magokkal, ki a csipős őszi hidegbe, szét a csak ebredő vármegyébe, mint a kikelet biztató jeleit.

És foly még sokáig a szóbeszéd, emlékezés a megyei közgyűlés számtalan apró epizódjairól, akárcsak a nagy csata dicsőséges történeteiről utcán, társaságban, asztal mellett, tűzhely körül, mindenütt.

A lelkesedés tüzevel emlékezik, s kinek csak győzelmes része volt benne és álmélkodó buzdu-

gyertyácskával. Ártatlan képpel állítgatják a piros meg fehér gyertyácskát, nevetgélve védelmezik apró kezeikkel a lángot, hogy el ne oltsa a szél. Ezeknek fájdalmuk nincsen, ezek ketten kijöttek ide játszani a harmadikhoz.

Eszembe jut egy szép francia költemény: „Nous sommes sept“ („Hetten vagyunk“) Fontenaytól. Azt kérdezte valaki egy kis gyermektől, hogy hányan vannak a családban. — Heten, válaszolt emez, s elősorolva testvéreit felelti azt a kettőt is, akik már meghaltak. A kérdező figyelmezteti, hogy voltaképpen csak öten vannak már, de a kis fiu csak nem akar engedni és megint hetet számít. S mikor azt mondják nekik, hogy azt ne számítsa, aki már a sírban van. — Mért, ugymond, hát nem járok én ki utána mindennap? Nem megyek vele játszani sírjára lovaeskámmal? Nem osztom meg vele cseresnyémet, amit az édes anyámtól kapok... Heten vagyunk!

Amott egy gyászruhás hölgy. Tavalý még a ferje karján együtt mustrálták a sír dekorációkat, ma már egyedül, támasz nélkül, mint egy sötét árnyék bolyong a sírok között. Ott egy nagyságos úr nejével a leányához mennek, amott egy másik nagyságos úr a leányával a mamájuktól jönnek. Oh Istenem mennyi változatosságot rejt magában ez a nyitrai temető!

lással hallgatja, kérdezi, a ki csak szeretett volna néltó részt kérni belőle.

Hanem hát láttam én borongó jelenetét is ennek a győzelmes eseménynek.

Ott a terem ajtó mellett három ritka alak volt a leglelkesebb éltetője és legkitartóbb kapcsolója minden „igen“-nel voksolóknak: Stefanik, Gavora és Tvarosek Brezováról, a kikhez negyediknek társuk dr. Pavlik Vágújhelyről, a ki egyzben azt kiáltotta közbe:

— Veszszenek éhen a tisztviselők!

A ki tehát nem érthette volna ki az állandó választmányi javaslatból mindazt, amit az a „haladó“ kormány iránt jóakaróan elrejtegetett, ez a négy igen szavazat nagyon is érthetően megmagyarázhatja mindenkinek még az általános titkos választói jog frissen felcsapott híveinek is!

Azonban a vármegyei zöldsztal híres „arany tolla“ ezuttal sem hazudtolta meg magát.

Az előterjesztett állandó választmányi elaboratum valóban olyan volt külső tulajdonságaiban, mint a szín arany: csillogó, ekes, rendkívül puha és nyulékony; csillogásában alkalmas a gyengébbek megtevesztésére; de másrészt nyulékonyaságából egy kis kalapálás mellett akár az egész haladó párti kormányt befogó bizalomnak boskó köpönyege is kitelhetett belőle.

Am az a másik, határozottá emelt indítvány csak olyan egyszerű acél tollmunka: kemény, éles, egyenes és határozott.

Úgy látom más idők járnak.

Az arany már nem imponál, de az acél az hódít!

Különös játéka a véletlennek!

Az állandó választmányi indítvány mellett leszavazott 67 bizottsági tag, és ezzel a 67 igenel bukkott el vármegyénkben a régi 67-es politika eddigi gazdálkodása, dicsősége.

De a délelőtti többség 59-es száma is ominozus lett a délutáni folytatólagos közgyűlésen. A bizottsági választásoknál 59 jelenlevő szavazat bukkatta ki a gárda kapitányait.

Igaz, hogy csak 2 szavazattal mindössze — 28 elleveben 30 szavazó lap — azonban ehhez a délutáni győzelemhez már tagadhatatlanul hozzájárult a liberális tábor is, mert hiszen dr. Kostyal főjegyző nem szavazott, míg azt az egy üres lapot hallomás szerint szintén egyik szabadelvű hívő adta le — feledékenységből.

Igy lón 2 szavazat többség.

Másnap este újra felkeresem a holtak birodalmát. Sír csend, megdöbbenő némaság a tegnapihoz képest. Mindenszentek napján élénk corso a temetőben, míg november 2-án este siri némaság, igazi halottak estéje. A tegnapi fényes kivilágításból csak egy-egy itt felejtett mécsnek hullámzik a szélben fluktuáló fénye: melynek táncoló homályában igazi kísérteties színben jelennek meg a halvány sirkeresztek.

A nyáron temettek valakit egy verőfényes délután. Egyszerre egy öt éves kis fiucska elkezd sírni és kiabálni a nálánál idősebb nővére: *Menjünk haza! Én úgy félek a temetőben!*

Félt fényes nappal, vagy ötszáz ember jelenlétében. Ez az élet borzadása a haláltól öt éves korban.

Én nem félek semmit, pedig sötét est vagyok, és egyedül járok itt. De hát mitől félek? Hiszen itt is, ott is csupa ismerős nyugszik. Ha elkezdénem őket összeolvasni, hát több jóbarátom kerülne ki a temetőben, mint a hányan a városban vannak. Mitől félek? Hisz a legnépesebb Tóth-Vilmos utcai corsón jobban járok elhagyatva, mint sötét éjjel a néma temetőben.

X.

Lám, lám! Az országos „haladó párt“ arannyal vert mesebeli tündér szekere már az inditásnál megfeneklett.

Minden hűhó, kecsegtető biztatás sikertelen! Pedig szekértoló, — huzó csak akadna még, de ha istenadta „pasas“ nem akar egy se „föl-ülni!“

Hm. Hogy vármegyénk közönsége jó pasas-ként föl nem ült előre, az már megtörtént dolog, de, hogy a szekértolók mért maradtak el innen mindaddig, a fölött ráérünk még tőprengeni.

Kristó-bakák.

A kegyelmes ur.

A kegyelmes Úr. Ő javíthatatlan s nem is akar javulni. Megszokta, hogy a megyei közgyűléseken többséggel rendelkezik és így most is bizton számított a többségre. Mert hiszen a helybeli Kristó-compánia megtett minden erélyes intézkedést arra, hogy a hűséges bakák és a kisebb-nagyobb sarzsik berukkoljanak, glédába álljanak, salutáljanak és voksoljanak.

25-én este a szabadelvű pártnak gyűlésén egyhangulag fogadták el az állandó választmányi javaslatát s ennélfogva nem lehetett a kegyelmes Ur előtt dubiozus a 26-iki győzelem.

*

Gondja volt a kegyelmes urnak és az ő szentlelkének Dr. Kostyal Miklós főjegyzőnek arra is, hogy a szövetség ellenzék 25-iki értekezletének eredményéről kellő időben értesüljön.

Ugy referáltak neki erről, hogy ott alig vett részt más, mint „a szokásos kis csapat“, s habár néhányan ujabban csatlakoztak is, az ellenzék csak megmaradt a régi „törpe kisebbség.“

A kegyelmes ur ilyen auspiciumok mellett annál indokoltabbnak találta, az ő megnyitó beszédjében a közgyűlés tagjait az ő atyai intelmeiben részesíteni. Legyen a dolognak olyan lát-szata, hogy amikor ő *türelemre és tárgyilagosságra* kéri a közönséges halandókat, hát akkor ezek engedelmeskednek, megfogadják a jó tanácsot és nem zajognak, hanem szépen, csendesen viselkednek és szavaznak a kegyelmes urnak szája ize szerint, mint a karikacsapás.

Sehogy sem tetszett a kegyelmes urnak az a falrengető éljen, melylyel a közönség a terembe lépő alispánt fogadta. — Az a néhány benfentes a kik a kegyelmes urnak főispáni lakában rakták lábaihoz a hódolat koszorúját, — miként szónokuk Kochanovszky Pál zokogta — meghökkenetek. — Néhányan előre siettek a terembe és feltűztették a híveket, hogy ezek meg harsányabban éljenezzék meg beléptekor a kegyelmes urat.

*

Belépett a kegyelmes ur, elhangzott a sokkal gyengébb éljen és gyérből taps, meglátta a kegyelmes ur azt a phalanxot, mely a balmezőn sűrű sereg tömegeképen foglalt teret és lelohada az ő jókedve.

A kinek szemei vannak és látni akart, az látta; a kinek érzéke van és nem szenved ön-ámitásban, annak éreznie kellett, hogy az ellenzék többsége nagy és semmi módon meg nem törhető.

De a kegyelmes ur most is csak olyan elbizakodott, csak olyan makacs maradt, mint más-kor! A helyett, hogy a kedélyeket tapintatos eljárással csendesítette volna, tapintatlan közbeszólásaival még inkább izgatta.

Az ellenzék szónokait felbeszakitásokkal akarta zavarba hozni és az elnöki hatalom ürügye alatt olyan feleselésekbe bocsátkozott, melyek az elnöki székbe nem valók!

Ő mondotta az ellenzéki szónokok bírálatát pedig az ő feleselő okoskodásai mondhatók szokatlanoknak ott, ahol az elnöki székben több türelem és tárgyilagosság az irányadó.

Tudhatta, hogy Dr. Ozoray József, Mezey Gyula és Mérey Lajos nem tartoznak azon kezdő

szónokok közé, akiket néhány főispáni okvetetlenkedés a kerékvágásból kiközöktentene.

Láthatta, hogy hasztalan minden kísérlet; a jó ügynek, a hazafiaknak most, az egyszer győzőniök kell!

Nagyon gyöngye türelemre mutatott az a kedvtelése, hogy mikor a karzat alatt álló bizottsági tagok közül *Geörög Lajos és Markó István* körjegyzők szavaztak „nem”-mel, akkor kíváncsi volt ezen ellenzéki szavazók jelenlétéről meggyőződni és látni kívánta őket, amiért az ellenzék persze meg is eljenezte párthiveit. De midőn ugyanazon karzat alól többen „igen”-nel szavaztak, ezeknek becses személyére a kegyelmes ur nem volt kíváncsi!

Némelyek a kegyelmes urnak ezt a kíváncsiságát természetesnek találták, mert ő még nem látott teljes életében olyan nyitramegyei körjegyzőt, aki az ellenzékkel nemcsak érezett, hanem szavazott is!

Van valami a dologban.

*

A szavazás alatt nagyon haragos lett a kegyelmes ur. Azok, a kik jól figyelték meg, azt mondják, hogy ilyen izgatottnak, idegesnek és elvörösödöttnek még nem látták.

Uram Istenem! Hát mi csodálni való van ezen? A győzelemhez szokott s eddig mindig győzelemittas hadvezér elveszti a csatát! Az ő Kristocompániáját pocskéká veri az ellenzék és e leveréshez az alispán is hatalmas kartácstüzeléssel járul hozzá! Hát melyik krisztobakavezér ne boszszankodnék ezen a: welche Wendung durch Markhots Nichtfügungen!

*

Nagyszerű látvány volt nézni a Kristocompánia tagjait a szavazás alatt. Minél jobban emelkedett az ellenzéki szavazatok többsége, annál hosszabbra nyúltak a bakák orrai s annál savanyúbbá változtak arcaik! Olyanok lettek Kristóék, mint az őszi legyek; már nem bírnak repülni, alig másznak, közeleg a halál. Minden ellenzéki szavazat egy-egy lépéssel vitte őket közelebb a bukás enyészetéhez.

Az első szavazásnál még 67-en voltak a 67-esek! $6+7=13$, szerencsétlen szám! A második és harmadik szavazásnál, mikor már az ellenzék fényes győzelme uralta a szívet és lelket, alig 10—12 bátor férfi maradt a jobb oldalon, mint a Kristók bukásának utolsó hírnökei!

A kegyelmes ur a délutáni ülésben újra reménykedett. Az egyik tárgynál az ellenzéki szónokok az állandó választmány javaslata ellen beszéltek és a többség az ellenjavaslat mellett nyilatkozott. — A kegyelmes ur a szavazást a régi mód szerint vezette és a saját nézete szerint mondotta ki a többséget. — Az ellenzék zúgolódott, tiltakozott, a szavazatok megszámlálását kívánta. Mindhiába! A kegyelmes ur kijelentette, hogy ő a határozatot már kimondotta és azt nem vonhatja vissza, de különben is: „Az urak azt hiszik, hogy mert sikerült egyszer többségben lenniök, hát már mindig többségben lesznek?”

És ezután következett a kegyelmes urnak keserű csalódása. Rákerült a sor a közigazgatási bizottság 6 tagjának és az igazoló választmány 5 tagjának választása. Máskor mindig — eddig eddig úgy tudjuk kivétel nélkül — arra használta fel a kegyelmes ur az ilyen szavazásokat, hogy kinevezett háromtagú szavazatszedő bizottságot, s a kisebb cirógatással is beérő hívekre bízta az ilyen teendőket.

De most nem így tett. Ő maga ott maradt az elnöki székben és úgy szavaztatott. Senki sem tette fel róla, hogy ezáltal némelyekre nyomást gyakorolni s másokat megfélemlíteni akart. Istenments. — És hogy szavazás közben kedélyesen diskurálgatott, az nem baj. *Lelkes Zsiga* bácsit például erősen szutyongatta, hogy hát miért nem tart már vele, s miért támogatja a „féktelenke-

dőket” stb. — Hasztalan! A mi *Zsiga* bácsink kerekén oda mondotta a kesergő kegyelmes urnak: „Bizony kegyelmes uram most már nem lehet”.

S mikor aztán a szavazati lapokból kitűnt, hogy ismét az ellenzéknek lett többsége, akkor azután a kegyelmes ur nagy csalódással látta azoknak a bukását, a kikben neki annyira kedve telt.

12 évi főispánsága alatt ellenzéki embert sem a közigazgatási bizottságba, sem az igazoló választmányba be nem böcsájtott! Most pedig *Crausz István, Csillaghy György, Vayon István Lakits István, Mercader Ede, Magyar Miklós*, — csupa 13 próbás, — mind kipottyanának. O tempora!

A közigazgatási bizottságba bejutottak: *Ajtics-Horváth Dezső, gróf Hunyady László és Mérey Lajos* fektelen ellenzékiek, a kik főispánilag nem kezelhetők! Meg lesz zavarva a közigazgatási bizottság eddigi nyugalma, mert ezek a „féktelenek” ott is a magok fejével fognak gondolkozni és nem a kegyelmes uréval. És ha hozzájuk szegődik a bösz alispán, meg a dissidens *Dr. Fodor Kálmán* és *Emödy József*, akkor vége a főispáni mindenhatóságnak!

*

A kegyelmes urra ezek a dolgok oly kellemtelen hatást gyakoroltak, hogy már szombaton 28-án leszaladt Budapestre utána nézni, mikor fogadják el az ő lemondását s küldik a „féktelenek” nyakára *Crausz Istvánt* vagy *Szulyovszky Dezsőt*!

Kegyelmes uram! A ki szelet vet, vihart arat. Nichts dauert ewig, mit der Zeit wird der reinste liberal schäbig! Sic transit gloria mundi!

Dr. Kostyál Miklós.

Ő a nyitrai Kristó-kompániának számadóstrázsamestere, főrendezője. Eszes, akárcsak egy káptalan, sima, mint egy kigyó, ügyes, mint egy politikai szongleur, és őszinte, nyíltszívű, akárcsak egy — *Craus István*.

A megyének pennája a főjegyző. Ő készíti az állandó választmány politikai tartalmu javaslatait. Most is neki kellett az állandó választmány okt. 24. ülésére a javaslatot a nemzeti ellenállás kérdésében elkészíteni. Okt. 23-án azt kérdezte tőle az alispán: Milyen lesz a javaslat tartalma? — Dr. Kostyál azt felelte: Még magam sem tudom! — És 24-én délelőtt 10 órakor majdnem betanulva mondotta el a kéziratban 4—5 ivre terjedő javaslatot, melyet legalább 8 nap óta esztergályozott össze.

Ha az ember nem tudná róla, hogy lutheranus, nyilván azt hinné róla, hogy — lutheranus. Az alispánnak adott választát ugyanis nem lehet most már a posteriori másra magyarázni, mint arra, hogy a javaslat tartalmáról azért nem tudta, milyen lesz, mert az alispán nem kérdezte tőle tüzetesebben, kinek fog tetszeni, a kegyelmes urnak és a szabadelvű párt értekezletének, vagy pedig a vármegye közönségének.

A főrendező Kostyál ur úgy csinálta a közgyűlési programot, hogy mint a javaslat előadója a vita legvégén szólal fel és leveri a javaslat támadóit. Három nap óta órákra bezárkóztott és csinálta, meg tanulta a beszédet.

De mikor látta, milyen sorsra jutottak a szabadelvű párt vezérszónokai — *Szulyovszky Gusztávnak* és *dr. Gyürky Géának* — beszédei: nem akarta magát ugyanolyan csúfos vereségnek kiténni, visszavonulót fújt és hallgatott. Mert beszélni rá nézve biztos kudarc lett volna, ennél fogva a közmondáshoz tartotta magát, mely szerint: hallgatni arany.

Belevitte Kristókat az ő „vakulj magyar” javaslatával a csávába, azután szépen benn is hagyta, mikor látta, hogy kihuzni úgy sem bírja őket. Bajtársai nógatták is, — de a gyík keresztül siklik a tuskés gáton is.

Mikor az alispán az ő hatalmas beszédével boncolta a főjegyző javaslatát, *dr. Kostyál Miklós*nak egyetlen arcizma sem mozdult, csupán szeméi árulták el azt a lelki tusát, mely a hivatali főnökkel való végleges szakítás eredményére vezetett.

A szavazás alatt eleinte ott állott helyén az alispán mellett, s várta az „igen” szavazatok tömegét, mely lesujtotta volna az alispánt. De mikor látta, hogy Kristóék szavazatai gyöngén allanak, elhagyta helyét, mintha még oda terelhetné a híveket. Csakhamar visszatért, azt mormogva bakái felé: Nincs mód benne! Megbukunk!

Délután ő is a kegyelmes urral reménykedett. Volt is oka rá. Eddig a közigazgatási bizottság tagjaira mindig úgy történt a szavazás, hogy csakis a főrendező nyomatott szavazó cédulákat, és más cédulák nem lévén, majdnem mindenki azokkal szavazott, mert az utolsó pillanatban az emberek már lusták is, haboznak is a cédulákat javítani.

Most is erre számítottak. Szavazatlapon nem voltak sehol láthatók. — Mikor a főispán a szavazást elrendelte, akkor a háttérből odasompolygott a főjegyző mellé egy roszban sántikáló alak, oda csúsztatva a főjegyző kezébe a szavazatlaponkat, hogy ezekkel — szokás szerint — szavazzon mindenki.

Ez a roszban sántikáló alak pedig nem volt más, mint a kegyelmes ur titkára — *Sántha Imre* ur, akinek ilyen színlap osztó szerepre nem kelene vállalkoznia, mert nem is bizottsági tag!

Az ő szereplése különben azért volt jó, mert így bizonyos lett, hogy azokat a szavazatlaponkat a kegyelmes ur s a főjegyző állították össze, s nyomatták is az ő nyomdájukban.

De a terv csütörtököt mondott, mert az ellenzék idején nyomatta ki az ő szavazó-lapjait s ezeket szétosztva: győzött.

Craus István.

Ő is nagy praktikus. — Máskor a közgyűlésen a jobb mező belső oldalán foglal helyet, mert szeret hátat fordítani az általa lekicsinyelt ellenzéknek. Szeret szemébe nézni a főispánnak és párthiveinek. Amazt mindig magasaltja — szembe; ezeket meg mindig szereti, ha éljeneznek neki. De most megérezte — őh nem a pecsenye szagát — ezt ő másutt szokta keresni, és néha el is éri, — megérezte a bukást.

Mikor bejött a terembe, az ablak melletti sarokból vizsgálta végig a publikumot, és az ő számító tekintetével csakhamar átlátta, hogy az ellenzék tönör tömegével szemben, Kristóék gyengén vannak. Nem ült rendes helyére, nem szólalt fel, csak a kezével integetett társainak háta mögül! Azt mondják, hogy a szabadelvű párt értekezlete megkérte őt, és a kegyelmes ur is megkérte, hogy ne csak ne beszéljen a közgyűlésen, hanem egyebekben is hallgasson, mert ő csak ingerel, ha beszél. Eléggé boszankodott, de hát mit tegyen, ha nagyon szépen kérik! — Megtette, mert délután őt is be kellett volna választani a közigazgatási bizottságba, melyből azonban kipotytyana! Soha sem szerette *Markhot* Gyulát, de okt. 26. óta egy kanál lében meg — itatná.

Dr. Gyürky Géza.

A legvadabbak egyike. Régebben az alispánnak bizalmas embere, ma már annyira ellensége, hogy mikor a *Szélessy-féle* ügyben az alispán azt mondotta, hogy a közgyűlési határozatot az ügyész urnak felebbezni kell, *dr. Gyürky* nyílt színen oda mondotta az alispánnak, hogy ő bizony nem fogja; tegyenek amit akarnak. Hja, hiába! Halátlanság a világ jutalma. *Dr. Gyürky* ma is *Tapolcsányban* volna nagyon picike vidéki fiscális, ha őt *Markhot* be nem protegálta volna először az árvaszéki úlnöki székbe és onnét a megyei főügyészségbe.

Most pedig mégis felesapott *Kristóbáknak* és tetszeleg magának abban, hogy a törvényeket senki sem érti, csak ő. Egészen dühös lett a köz-

gyúléson, mikor a törvényekből akarta kimagyarázni azt, hogy *dr. Ozoray és Mezey Gyula* javaslatát törvényellenesnek és a közönség nem akarta őt hallgatni, hanem azt kiáltották neki közbe: *Ne beszéljen olyan zöldek!*

De hát nem is mutat valami nagy szerénységre, ha *dr. Gyürky Géza*, a kiesinyke vicinális fiscalis arról akarja kimutatni, hogy törvényellenes, amiről a képviselőház október 10-iki határozatában már kimondotta, hogy törvényes!

Én.

Tardoskedd örömmünnepe.

Szerencsésnek kell mondanunk Tardoskedd nyitramegyei községet, melynek a jó Isten valószínűsége adta plebánosul *dr. Machovics Gyula* pápai kamarást. Lelkipásztori működése valóban apostoli lelkületre vall, mindennemű ker. socialis intézmény virágzik községében. Maga létesítette, maga vezeti fáradhatlan önfeláldozással és parját ritkító áldozatokkal tartja fenn azokat, és még mindig újabb alakításán fáradozik. Csak természetes tehát, hogy hívei a legnagyobb mértékben tisztelik és szeretik önzetlen lelkipásztorukat.

E szeretet igazán magasztosan nyilatkozott meg és hatalmas erővel tört utat magának a jó plebános 25 éves papi évfordulója alkalmával.

Hogy az ünnepeltetés elől kiterjen, csendben akarta ezüstmiséjét bemutatni az Úrnak Nagyszombatban, hol 25 év előtt felszentelték. Ám azért hívei nem engedték el részüket a hála és szeretet nyilvánításából. Okt. 17-én. felszentelése évfordulóján káplánja ünnepélyes na-yimisést mondott és rövid, de szívhez szóló beszédben buzdította a népet hálára és szeretetre Isten iránt és lelkipásztoruk iránt. A sz. mise alatt 30 iskolás gyermek sz. áldozását ajánlotta fel az Úrnak a jó plebános sz. az ünnepség Te Deummal fejeződött be.

Okt. 21-én a községi előjáróság nevében a község kitűnő, buzgó jegyzője, *Löwenstein Antal* üdvözölte a jubilánst, majd a tantestület élén *Csepreghy Károly* főtanító, végül volt káplánjai nevében — kik összejöttek üdvözlésére — *Dr. Babura László* esztergomi papnöveldei tan. felügyelő köszöntötte fel és átadta volt káplánjai ajándékát, egy közös keretbe téve a jubiláns és volt káplánjainak díszes képét.

Okt. 24-én, az első sz. mise évfordulóján a kerület papsága jött össze a szeretett paptárs üdvözlésére. Teljes papi segédlettel ünnepélyes sz. misét mondott az ünnepelt, mely alatt *Adám Rezső* tanító az egyesületi leányokkal áhitatra keltő énekeket zengett. A paptársak nevében *Seyler Károly* ker. esperes üdvözölte a jubilánst, méltatta papi, lelkipásztori, socialis érdemeit és átadta a papság ajándékát, ezüst keresztet, mint papnak, ezüstbe vésett „*Ecce Homo*” képet, mint lelkipásztornak, ezüst tintatartót és tollat, mint írónak. Az ünnepelt egyszerű, szívből fakadó, könyökre fult szavakkal mondott köszönetet a szeretet ily megnyilatkozásáért.

Az egyesületek okt. 29-én ünnepeltek, a mikor az ifjúság a színpadon előadta *Csepreghy Adám* és *Szkalka Lajos* tanítók buzgólkodása folytán sz. Eleknek könyekig megható történetét. Ezzel kapcsolatosan fejezték ki üdvözlésüket a Kath. Olvasókör, a Legények Egyesülete és a Leányok Egyesülete képviselői. Az ünnepséget a Kath. Kör szépen sikerült mulatsága fejezte be.

Adjon Isten sok ily derek plebánost, sok ily kitűnő és lelkes néparatót Egyházunknak és hazánkunk!

Ujdonságok.

Főegyházmegyei hír. Kubina János nagytapolcsányi kórházi lelkész egyházhatalmát s.-lelkész minőségben Magyarfalvára disponálta.

Birói kinevezés. *Reidner Ágoston* a helybeli törvényszék rokonszenves aljegyzője a trencsényi járásbíróvá nevezetett ki.

Kinevezések. Az igazságügy miniszterium vezetésével megbízott úgynök *Lutz József* és *Moez Géza* joggyakorlókat az aranyos maróthi törvényszékhez aljegyzőknek nevezte ki. — A belügynek a nyitramegyei szentkeresztúri anyakönyvkerületbe *Ruzsik József* jegyzőségét anyakönyvi vezető helyettesé nevezte ki.

Lóskay Gábor, cs. és kir. vezérőrnagy nyitrai dandárparancsnok fájdalommal vegyült örömmel jelentjük ismét előléptetésben részesült.

— Budapestről ugyanis jelzi lapunk egyik barátja, hogy *Jekelfalussy Lajos* cs. és kir. altábornagy — jelenleg csoportfőnök a közös hadügyminiszteriumban november 3-án a honvédfőparancsnok (*Klobučár Vilmos* lovassági tábornok) adlatusává lett kinevezve és helyébe *Pap Béla* altábornagy, jelenleg a honvédelmi miniszterium III. ügy csoportjának főnöke lépett.

Ez utóbbi helyre a honvédelmi miniszteriumba osztatott be tehát *Lóskay Gábor* dandárparancsnok ur, kinek kiváló képzettséget csak néhány héttel ezelőtt a vaskorona rend adományozásával méltatta ő felsége.

Mi bármennyire legyen is kitüntető a vezérőrnagy urra nevezés az ő beosztása a központi vezetésbe csak mely sajnálattal vesszük távozását, mert vele nemcsak kiváló képzettségű katona, hanem a honvédség és a polgári elem jó egyetértésének egyik kiváló előmozdítója távozik körünkől.

Ezen a Rendeleti Közlöny 41. sz. jelentése szerint a nyitrai 14. honveddandár parancsnokává *Czech József* kanizsai honvédezzes nevezetett ki. Hallomás szerint változások lesznek a honvédelmi miniszterium katonai államtitkári, továbbá a kassai III. honvédkerületi, a Ludovika akadémia és a budapesti 79. honvéd gyalogdandár-parancsnoki állásokban is.

Előléptetés a nyitrai honvédezzesrednél. *Ivanka Sándor*, nyitrai százados törzstisztjelölt zászlóaljparancsnoknak nevezetett ki *Pécsre*; *Valentini János* és *Onyaky Miklós* (Léván) kinevezettek I. oszt. századosá, *Polereczky János* és *Morvay Vilmos* (Léván) főhadnagyok századosokká, *Berkó István* hadnagy (Léván) főhadnaggyá. Végre a következő hadapród-tiszthelyetteseket neveztek ki hadnaggyokká: *Molnár Kálmán*, *Polcz Andor*, *Fehérváry Géza* és *Borza Béla*.

Halalozás. Mult számunkban megírtuk, hogy *Markovics Károly* bándolyi (Vas-m.) plebános nov. 1-étől 968 korona évi nyugdíjjal nyugalmába vonul. E nyugdíjat azonban nem is élvezte, mert f. hó 3-án meghalt. Életében nagyon sok jót tett a szegényekkel, azért hívei nagyon szerették. Utóbbi időben sokat betegeskedett, kereste baja gyógyulását, de eredménytelenül.

Cary Amália, született *Stahremberg* birodalmi grófnő, okt. 29-én életének 90-ik évében a halálóklók szentségeinek ájtatos felvétele után Kópösön elhunyt.

Dr. Prohászka székesfehérvári püspök meleghangú levélben mondott köszönetet a nagytapolcsányi kath. legényegyesület üdvözlő táviratára s egyben megígérte hogy támogatását a jövőben sem tagadja meg a szépen fejlődő legényegyesülettől.

Állandó előkészítő és ellenőrző bizottság. Nyitramegye törvényhatósági bizottságának október 26-án tartott közgyűlése a nemzeti ellenállás további szervezésére, mint azt lapunk mult számában jeleztük, állandó előkészítő és ellenőrző bizottságot választott, melynek elnöke *Markhot Gyula* alispán, jegyzője *Steiner Gyula* m. aljegyző. Tagjai pedig a következők: *Faschler Ferenc* Nyitra, *Czobori Károly* Szakolca, *Apponyi Gyula* gróf Appony, *Ajtics Horváth Dezső* Vágvecse, *Angyál Lajos* dr. Vágújhely, *Árpási Imre* Nyitra, *Craus Vince* Nyitra, *Czeizel Gábor* Nyitra, *Czobor Béla* Sarló-Kajsa, *Deak János* Nyitra, *Desseő Dezső* Nyitra-Ujlak, *Dudek János* dr. Nyitra, *Edelheim-Gyulai Lipót* br. Felső-Elefánt, *Emődy József* Budapest, *Etter Kálmán* Úrmény, *Fodor Kálmán* Póstyén, *Franciscy Lajos* dr. Nyitra, *Gyürky Géza* dr. Nyitra, *Hunyady László* dr. gróf Úrmény, *Huszár István* Nyitra, *Haulik Lajos* Farkasd, *Jeszzenszky Géza* Patvaróc, *Jeszzenszky István* Csejte, *Jókay Géza* Mocsosnok, *Juhász Sándor* Nyitra, *Karsay Imre* Pográny, *Kracsony István* Malántha, *Kubinyi Endre* Nyitra, *Kutvaszer István* Nyitra, *Kálmán Antal* dr. Szenic, *Kelecsényi Béla* Szakacsán, *Leidenfrost Károly* Bossány, *Miklóska Aladár* Érsekújvár, *Lelkes Zsigmond* id. Ríppény, *Lulyak Antal* Privigyé, *Machovics Gyula* dr. Tardoskedd, *Majthényi Rudolf* Novák, *Mérey Lajos* Nyitra, *Mészáros József* Negyed, *Mezey Gyula* Tornóc, *Mihálik József* Nyitra, *Nemcsék Ferenc* Nyitra, *Ocskay László* Nyitra, *Ozoray József* Érsekújvár, *Potrikovics Aladár* dr. Nagytapolcsány *Perényi József* Chinorán, *Ronchetti Rezső* Galgóc, *Rudnay István* Dívék, *Rudnay Sándor* dr. Nyitra, *Rudnyanszky Béla* dr. Budapest, *Sándor Jenő* Gellenfalu, *Schöber Ernő* Lipótvar, *Sporzon Ernő* Rudnó, *Skublics József* Vigvár, *Stettina Elek* dr. Szakolca, *Szentiványi Zsigmond* Vágsellye, *Sztranzsny Szidor* Nyitra, *Szirányi Géza* Cábaj, *Tóth Károly* dr. Úrmény, *Thuróczy Károly* dr. Nyitra, *Vagyon István* Szenic, *Verő Zsiga* Nyitra, *Vietorisz Miklós* Vágújhely.

Bende Imre kegyelmes püspök atyánk ő excellenciája, ma, november 5-én névnapját ünnepli. Aggastyán főpásztorunkat szívünk mélyéből tiszteletteljes fűi hódolattal üdvözljük, kérve az Egek Urát, hogy hallgassa meg hívei százezreinek fohászatát s éltesse őt az emberi kor legvégső határáig tisztelőinek örömeire, a szegényeknek és ügyefogyottaknak gyámoltására.

Boldis Ignác fels. kereskedelmi iskolai igazgató, mint kormánybiztos a nyitrai magánpolgári iskola látogatására f. hó 2-án városunkba érkezett.

Elfeledett szobor. A nyitrai törvényszéki palota előtt felállítandó *B. Szűz Mária* szobrára adakozott e héten *N. N.* nyitrai törvényszéki hivatalnok 2 kor. — Hozzáadva a lapunk utolsó (okt. 22. számában közölt) 1300 koronához, lesz főösszeg 1302 kor. Isten fizesse meg!

A szent Ágoston egyet közgyűlése. A nyitrai r. k. főgymnasium sz. Ágostonról nevezett ifjúság-segélyző egyesülete folyó évi november hó 12-én delelőtt 11 órakor a gymnasium épületében tartja XXI. rendes közgyűlést, melynek tárgysorozata a következő: 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Igazgatósági évi jelentés. 3. Végleges felmentés az 1904/1905. évi számadásokról. 4. Az 1905/6. évi költségelőirányzat megállapítása. 5. Az igazgató-választmányok megválasztása. 6. Indítványok, melyek előbb az elnökségnél bejelentendők. — Az egyet törzsvagyona 30.952 74 kor., tankönyvek és felszerelésének értéke 5650 korona. A mult évben 1864-53 koronát fordítottak iskolai könyvekre, ami igen tekintélyes összeg, e nemese tény a tanuló-ifjúság és szülei háláját az egyet iránt fokozza. Alapító tagjainak száma 103, rendes tagok száma 233, kik évenként négy koronát fizetnek. Elnöke *dr. Bobok József* apát kanonok ur.

Sajtóper a „Nyitramegyei Ellenőr” ellen. *Schurmann József* plebános ur már régebben perelte meg a „Nyitramegyei Ellenőr”-t egy közlemény miatt, melyet a plebános ur önmagára nézve sértőnek, rágalmazónak talált. — A dolog soká húzódott, míg végre a pozsonyi esküdtbírósnak illetékessége lett megállapítva, s ez *Faith Fülöp* szerkesztő ellen, aki a közleményért a felelősséget magára vállalta, november hó 16 ára tüzte ki Pozsonyba az esküdtszéki tárgyalást.

Új lap Nyitrán. Azon politikai mozgalomnak, mely *Markhot Gyula* alispánnak a szabadelvű pártból kilépését követte, s amelynek egyik eredménye lett a pöstyéni szabadelvű pártnak a feloszlása, — hullámai tovább zajlanak. Az október 26-iki közgyűlésen kivitt győzelem arra indította az alkotmányvédők egyik részét, hogy Nyitrán „Független Hírlap” cím alatt már a legközelebbi időben új lapot indítsanak. Nem ismerjük még a lapnak közelebbi célját, de miután azt hisszük, hogy a régi klikk-rendszer ellen akar küzdeni, hasznos munkát kívánunk neki. Értesülésünk szerint *dr. Lellei Jenő* fiatal nyitrai ügyvéd lesz a lapnak felelős szerkesztője, s munkatársai az ifjabb nemzedék javából sorakoznak.

A nyitrai keresztény munkásegyesület szervezői és taggyűjtői ma delután 4 órakor a katolikus kőművesegylet helyiségében értekezletet tartanak, melyre az érdekeltek ez úton is meghívotnak. Az értekezleten nagy fontosságú tárgy fog szóba kerülni: a *munkások rokkant- és nyugdíj segélye*, melyet a Nyitrán alakítandó keresztény munkásegyesület a saját kebelében szervezkedni szándékozik.

Sociáldemokraták Bajján c. multkori közleményünket *Boll János* bajnai plebános hozzánk intézett levelében tagadásba vette, a hir beküldője felvilágosításul a következőket jegyzi meg: Sociáldemokraták Nyitrabajuán már 3 llyvel ezelőtt voltak, de ebbeli érzelmeiknek név-tabb kifejezést csak a legutóbbi politikai események sürgették. Nagyon rosszul ismeri *Boll* ur a bajnaiakat, ha azt állítja, hogy hívei egytől-egyig mind a ker. hazafias socializmus egyesület tagjai,

mert hisz Nyitrabaján — mint ezt Boll ur is tudja, — nincs ker. socialista egyesület, eddigelé senki sem szervezte és gyűjtötte össze a bajnai közműveket a ker. socializmus zászlaja alá. Közismert tény, hogy a radikálisabb elemek bizonyos pénzeket gyűjtöttek össze a Bpestről felhívandó Jakabok uti-, napi és egyéb költségeire. Tudhatja Boll ur, — mert mint írja, érintkezik Paszminka és Zrubeczel — hogy a bajnaiak közül 25—30-an fizették a socialdemokrata pártadót, — ha ebben is kételkednek, ugy szivesen bemutatok alkalmiilag néhány ily nyugtakönyvet. Igaz azonban az, a keresztény katolikus lakosság örömmel fogadta a templomi szószékéről jövő atyai intelmeket s a keresztény socializmus hívei szaporodnak. De sajnálattal kell megjegyeznem, hogy nem elég a szép intelem, a nép tetteket vár és vezetőket kíván, kik irányítsák tudásvágyukat. Ugyan mit ér az, hogy a ker. socialista központból a mult heten 40 és egynehány darab magyar nyelvű ker. socialis népiratka érkezett? Hányan értik ezt? Mi kell tehát Nyitrabaján? Egy hazafias ker. socialis népgyűlés, kell megfelelő mennyiségű hazafias tót nyelvű népiratka s végül ami a legfontosabb, sürgősen meg kell alakítani a keresztény-munkásegyletet. Ehhez fűzzük még azt a tény, hogy a ker. socialis érzelmű bajnai közművesek a nyitrai ker. socialis egyesülethez való csatlakozásukat jelentették. De hogy az eszme föltétlenül hódítson, ahhoz népgyűlés, vezetés és jó olvasmány kell, már pedig ekhez tetted és nem szavak kívántatnak. Mert ha Boll ur, mint népének atyja, nem mozog, nem cselekszik, arra ébred ami történt Nyitrában, hogy 1—2 Budapestről szakadt ember megdolgozza, elámitja népét és akkor nagy fáradsággal sem lesz képes hiveit az igaz uton tartani.

Ünnepély. A nyitrai kath. legény egyesület Fővédnökének, Bende Imre püspök úr ó nagyméltóságának tiszteletére f. hó 12 én ünnepélyt rendez. Kezdete este 6 órakor.

Adomány. Mihálik József apát kanonok és egyházmegyei főtanfelügyelő úr a zsérei kath. népiskolának szép kivitelű bibliai szemléltető képeket ajándékozott. — *Aranyossy József*, soproni honvédeplébános 10 kor. küldött szerkesztőségünkbe a nyitrai „Ingyen tej“ céljaira (Átadtuk dr. Thuróczy Károly, várm. főorvos urnak. Szerk.)

Övakodjunk a repülő golyóktól. A nyitrai honvéd gyalogezred f. évi november 6-án és 7-én Darázs község, Pleskahegy, Zobor és Kajsza község által határolt területen élelőtényenylő gyakorlatot fog tartani. A lövés iránya a Nyitráról Darázs községhez vezető útról (Daráztól mintegy 1500 lépésre délkeletre) a Pleska magaslat felé. A lövészet tartama naponként délelőtt 9 órától déli 12 óráig. A lakosságot figyelmezteti a rendőrkapitány, hogy a fennjelzett helyen és megjelölt időben tartózkodni életveszélyes.

Uj kath. legényegylet. F. é. október hó 15-én kath. legényegylet alakult Rajecen, mely „Kath. ifjusági kör“ név alatt otthont nyújt az iparos ifjuságnak, hogy ott szabad óráit hasznosan és kellemesen eltöltse. Célja kath. vallási és hazafias alapon életrevaló, tisztességes iparosokat nevelni a hazának. Az alakuló gyűlés az alapszabályok összeállítását követően választotta meg. A kör védnöke Baross Károly, helybeli esperes-plébános, elnök: Chilkó Pál alelnök: Ifj. Matulay Ferenc. jegyző: Pázsiczky Sándor, pénztáros: Hulják József, háznagy: Majbó László. — A kör céljaira eddig a következők adakoztak: Kardoss József, Krásznó 20 kor., Turcsék József, Domanizs 10 kor., Baross Károly, Rajec 10 kor., Skrabik Endre, Nyitra 10 kor., Chilkó Pál, Hladny Géza, Treitler Ferenc, Baltay Géza, Szmiesko Károly Rajec 10—10 kor., Blunár János, Zliechó 10 kor., Bittsánszky Géza, Rajec 5 kor., Dr. Tóth János, Nyitra 2 kor., Cseffalvay Aladár, Filkorn Jenő Nyitra, Ribárik Péter Rajec 1—1 kor. A nemesszívű adakozóknak ez uton nyilvántíjtja leghálásabb köszönetét az elnökség.

Tapolcsányi csendélet. Mulatságos esetnek voltak szemtanúi mult vasárnap a nagy-tapolcsányi Korona vendéglő éttermének törzsvendégei. Vagy 10-en lehettek az étteremben s kedélyesen szórakoztak. Ekközben egy vidéki átutazó uri forma ember foglalt helyet egy szomszédos üres asztalnál. Levette téli kabátját, de a kalapjáról meglepedkezett. Észrevette ezt Cz. J. tapolcsányi polgár, magához intette a pincért s meghagyta, hogy azt a magányosan ülő fiatal

embert kalapja letevesére szólítsa. Hatástalan maradt a felszólítás. De alig, hogy ez történt, ugyanoly formájú és erősen keleti típusú arcúval megáldott ember toppant be az étterembe, egyenesen fajsorsosa felé tartott, de a kalapjáról ez is meglepedkezett. Cz. J. ezt már nem állhatta szó nélkül. Kiment a vendéglő elé az utcára, fogott egy trogárt, ellátta utasításokkal s azzal visszatért helyére. Most egy züllött alak toppan az étterembe. A szokatlan acetylen fénytől meghökken. Keresi szemével megbízóját s minthogy biztatják, leül a két vigéc mellé, sapkáját szemére húzza és egy palack pezsgőt rendel. Jön a vendéglőtulajdonos, látja a trogárt, ki akarja tuszkolni. De biz az nem megy, kivágja a pezsgő árát és a jelenlevők nagy mulatságára, követeli a két kalapos fejű embertől, hogy tegyék le kalapjaikat. A két idegen konokul ragaszkodik szokásához. Végre is a nehéz problémát úgy oldották meg, hogy mind a három pasas a Deák-téren intézte el a köztük támadt nézeteltérést. Mindenestre dícséret illeti Cz. J. urat, hogy az általános európai illemtnak meg Nagytapolcsányban is érvényt szerez.

Felfüggesztett jegyző. Ferényi Antal Trencséntelplai körjegyzőt állásától felfüggesztették és vizsgálatot rendeltek el ellene. A járási számvevő ugyanis hivatal vizsgálat alkalmával a legnagyobb szabálytalanságok és rendellenességeknek jött nyomára, a melyeket 108. pontba foglalva, ellene a hivatalos feljelentést megtette. Ime, ismét egy kortes jegyző!

Tűz. Mint lapunknak írják, Szolcsányban csütörtökön délután 5 óra tájban rémes tűz pusztított. Egy gabonával megrakott pajta gyuladt ki, melytől még más két pajta is a tűz martalekálú esett. A károsultak Sveilen J. és Bili földművesgazdák, kik egész évi fáradozásuk gyümölcsét veszítették el. A tüzeset színhelyén megjelentek a nagytapolcsányi tűzoltók is, kiket azonban a mentési munkához nem engedtek azon okból, hogy a község lakossága maga is képes megfékezni a pusztító elemet és legfőképpen nem akarnak a szolcsányiaknak fölösleges kiadást okozni. Jellemző!

A budapest-lipótvárosi bazilikát f. hó 19-én fogják felszentelni s rendeltetésének ünnepélyesen átadni. A kíváncsiakban az a gondolat merülhet fel: Mibe került a bazilika? A fővárosi lipótvárosi Szent István templom építését, amely 1851-ben kezdődött teljesen befejezték és a tanács most zárja le a hatalmas építés számadásait. Az összes építési költség 9.053.201 koronára rüg, amelyhez az országos vallásalap 1.350.000, a bazilika sorsjáték 99.000, a templom mellett volt bazárok jövedelme 834.274, ajándékok és hagyományok révén 576.813, időközi kamatok címén 258.109, míg maga a főváros 5.036.005 koronával járult hozzá.

Irodalom.

Az ifjuság barátjai figyelmébe melegen ajánljuk a következő sorokat: Teljes tisztelettel batorkodunk az ifjuság nagyérdemű nevelőinek figyelmébe ajánlani a „*Lelki tükör*“ harmadik kiadását. A mult iskolai évben 5 hónap leforgása alatt 20.000 példányban került a „Lelki tükör“ az ifjuság kezébe. Azt hisszük, hogy a szent ügynek teszünk szolgálatot, midőn a kívánalmaknak megfelelőleg némi módosítással, kevés bővítéssel és a szövegnek megfelelő fejléc-disszel ellátva újból kiadjuk. A szállítási díjat ezután mi fedezzük és minden 10 példányra egy ingyen-példánnyal szolgálunk, de ennek fejében a fűzött példányokat 14 fillérben, a díszes vászonkötésűeket 50 fillérben számítjuk. Ha valami haszon mutatkoznék, azt a Jézus szive tiszteletére építendő templomunkra fordítanók. A szenteséges Szűz oltalmazzon bennünket és a reánk bizott ifjuságot. Szatmár, 1905. november hó. — *A Jézus-társaságiak konviktusának elöljárói.*

Megjelent a „**Néppárti Naptár**“ 1906. évre szóló V-ik folyam. Mint eddig, úgy most is tele van hasznos cikkekkkel, érdekes elbeszélésekkel és csinos képekkel. Nagyon melegen ajánljuk, annál is inkább mert igen olcsó, úgy hogy öt vagy több egyszerre megrendelt példány darabja csak 20 kr. a postaköltséget már beleszámítva. Megrendelhető: a „Néppárt“ ujság kiadóhivatalánál, Budapest, VI. Ferenc József rakpart 27.

Legközelebb meg fog jelenni kiadásunkban Valnay Benedek S. J. eredetiben francia nyelven irt „A szerzetes erények, vagy a szerzetesi fogadalmak és testvéri szeretetre vonatkozó megfontolások“ c. munkája, melyre a hitbuzgalmi irodalom pártolói tisztelettel felkérem, hogy e munkát nagyrabecsült megrendelésekkel támogatni méltóztassanak. A munka az esztergomi főegyházmegyei ft. hatóság által jóváhagyatott és kedvezően fogadtatott. Ára példányonként füzve 1-60 kor., vászonkötésben 2 kor., bőrkötésben 2-80 korona. A pénz előleges beküldése esetén a könyvet bérmentve küldöm. Intézetünkben még a következő könyvek kaphatók: 1. „A tökéletes szerzetesnő“. Füzve 3 kor. 2. P. Abt. S. J. „Keresztuti ájtatosság.“ szerzetesek számára 40 fill. 3. Pergmayer S. J. „Az Isten szive szerinti főnöknő“ 70 fill. 4. „Liguori sz. Alfonz elete,“ füzve 4 kor., vászonkötésben 5 k. Érsekújvár, 1905. nov. 4. Mária Alexia nővér, főnöknő.

CSARNOK

Dubrovszky.

— Puskin után oroszból. —
(Rajz egy orosz haramia életéből.)
(Vége.)
XVIII. FEJEZET.

Petrovics Trojekurov fel-alá járt a szobában szokottnál hangosabban füttyölve kedvenc nótáját. Az egész ház mozgásban volt, az inasok futkostak, a leányok sürögtek-forogtak. Az udvaron hemzsegett a nép. Az ifju urnó öltöző szobájában egy tükör előtt szobalányoktól környezve egy hölgy állott s diszitette a halvány, mozdulatlan Mária Kirilovná. Neha felrezzent, midőn egy vigyázatlan kéz megbökte, és némán, látszólag minden gondolat nélkül bámult a tükörbe.

— Készen lesztek már? — hallatszék az ajtónál Petrovics hangja.

— Ebben a percben — válaszolt a hölgy — Mária Kirilovna keljen fel, nézze meg magát a tükörben, vajjon jó lesz-e így?

Mária Kirilovna felkelt, de nem válaszolt semmit. Az ajtó kinyílt.

— A menyasszony készen van — mondá a hölgy Petrovicsnak — parancsoljon, hogy jöjjenek elő a kocsik.

— Isten segítségével — válaszolt Petrovics és kezebe vett egy keresztet az asztalról. — Jer ide közelebb, Masa — mondá megindulva — megáldalak.

A halavány lányka zokogva hullott lábaihoz. — Apácskám, apácskám... mondá fuldokolva a sírástól. Petrovics sietve megáldotta, azután fel-emelték és csaknem úgy vitték a kocsiba. Melleje ült a helyettesítő anya és még egy komorna. Elmentek a templomba, hol a vőlegény várakozott rájuk. Ez eléje ment arájának és bámult, midőn látta, hogy milyen különös színben van, s mily szokatlanul halavány. Nyomban beléptek a hűvös, üres templomba, mögöttük becsukták az ajtót.

A pápa kijött az oltár mögül és rögtön kezdte a szertartást. Mária Kirilovna nem látott semmit, nem hallott semmit, reggel óta csak egyre gondolt, várta Dubrovszkit, reménye egy pillanatra sem hagyta el. Mikor a pap a szokásos kérdéssel hozzá fordult, összeresztent, majdnem elájult, habozott, még mindig várakozott. A pap be nem várva válaszát, kimondotta a megmáshthatatlan szavakat.

Az esküvőnek vége volt. Mária Kirilovna egy hűvös csókot érzett ajkán. A férjéé volt, akit nem szeretett, s jöllehet hallotta a jelenlevők hizelgő üdvkivánatait: még mindig nem tudta elhinni, hogy elete örökre békóba van verve, s hogy Dubrovszky nem jött el megszabadítására. A herceg szeretteljes szavakat intézett hozzá, de ő nem értette meg. Kiléptek a templomból, az előcsarnokban pokrovszkói parasztok tolongtak.

Tekintete gyorsan végigsiklott rajtuk, aztán újra visszanyerte előbbi fásultságát. Az új pár beült a hintóba s N-be hajtatott, hová Trojekurov már előre sietett, hogy gyermekeit fogadja. Midőn a herceg egyedül maradt nevével, rendkívül megsomorította, hogy ez olyan hideg maradt. Nem untatta holmi édeskés nyilatkozatokkal, vagy neveléséges elragadtatással: ellenkezőleg, szavai egyszerűek voltak és nem kívántak okvetetlenül választ. Ilyen módon utaztak mintegy tíz versztnyire; a lovak sebesen ügettek az egyenetlen dűlőuton, annak dacára alig hogy egy kissé ingott az angol rügókra fektetett kocsi.

Egyszerre mögöttük lárma keletkezett. A fogat megállott, s egy csoport fegyveres ember csoportosult köréje. Egy félig álcázott ember oda állt a kocsihoz, azon oldalra, hol a hercegnő ült, kinyitotta a kocsi ajtaját és mondá: — Ön szabad, tessék kilépni.

— Mit jelent ez? — kiáltá a herceg. — Ki vagy te?

— Dubrovsky, — válaszolt a hercegnő.

A herceg nem vesztette el lélek jelenlétét, hanem kihuzta zsebéből uti pisztolyát és rá lött az álarcos zsványra. A hercegnő felsikoltott és borzadva eltakarta arcát mindkét kezével. Dubrovsky megsebesült vállán, honnan csakhamar vér patakzott alá. A herceg nem vesztegetett egy pillanatig sem, hanem rögtön előhuzott egy másik pisztolyt; de már nem volt ideje lőni, az ajtó a másik oldalon is kitért, néhány erős kar kiragadta a kocsi s kicsavarták kezéből a fegyvert. Ebben a percében néhány kés villogott fellette.

— Ne nyuljatok hozzá! — kiáltott Dubrovsky, s a sötét cinkosok hátrább húzódtak. — Ön szabad — folytatá Dubrovsky a halavány hercegnőhöz fordulva.

— Nem! — válaszolt a hercegnő, — már késő, én megesküdtem, én Vereiskinek hites felesége vagyok. —

— Micsoda? — kiáltott Dubrovsky kétségbeesve, — nem, az lehetetlen, önt kényszerítették, Ön nem egyezhetett bele.

— Beleegyeztem, és esküt tettem reá — válaszolt az asszony határozottan. — A herceg az én férjem. Parancsolja meg embereinek, hogy bocsássák szabadon és engem vele együtt. Én nem voltam hűtelen, én vártam önre az utolsó pillanatig; de most, ismétlem, most már minden késő. Bocsásson bennünket szabadon.

De Dubrovsky már nem hallotta ezt; súlyos sebe s a háborgó lelki felindulás megfosztották erejétől. Összeroskadt a kerék mellett; a zsványok körülvettek. Még csak annyi ereje volt, hogy néhány szót tudott hozzájuk szólani. Társai ekkor lóra ültettek, ketten mindkét oldalról támogatták, egy harmadik pedig zablyájánál fogva vezette a lovat, s nemsokára mind eltűntek. A hintót ott hagyták az út közepén, embereit megkötözve, lovaikat kifogva, de nem raboltak semmit, s egy csöpp vért sem ontottak, hogy megboszulják főnökük súlyos sebet.

XIX. FEJEZET.

Egy sűrű erdő öleiben szűk rét közepén egy kisebbszertű erődíven állott, körülveve árokkal és sáncal. A sáncok mögött néhány sátor és kunyhó volt látható. Az udvaron számos ember ebédelt kalap levéve s testvériesen körül ülve a katlan körül. Abból, hogy különböző ruhában voltak, s valamennyi fegyveresen volt, mindjárt rá lehetett jönni, hogy zsványok. A sáncra maga alá csapva lábait egy kisebb ágyu mellett egy őrszem figyelt! Az őrszem fölött rakott ruhájára. Ügyessége, melylyel a tüt kezelte, azonnal elárulta, hogy gyakorlott szabó; a közben folyton óvatosan körülnézett. Jóllehet már egynehány korszó járt kezzől kézre mégis szokatlan csend uralkodott a tömegben. A zsványok megebédeltek; egyik a másik után felkelt s imádkozott. Néhányan szetoszol-

tak a sátrakban, mások elvesztek az erdőben, s voltak, akik lefeküdtek, hogy ebéd után — orosz szokás szerint aludjanak.

Az őrszem bevégezte munkáját, miután egy darabig gyönyörködött a sikerült foltban, tűjét beszurta kabátja ujjába, felült az ágyucsőre, mint egy lóra, és torka szakadtából rágyujtott egy régi orosz nótára:

Ne zúgj, ne búj

Sűrű berek te...

Ebben a pillanatban kinyílik az egyik kunyhó ajtaja, s küszöbén fehér főkötőben egy tisztán öltözött öregasszony volt látható. — Ugyan hallgass Sztjopka, — mondá bozusan, — az urunk pihen és te most ordítani kezdesz. Van neked lelkiismereted, hogy nem érzed semmi részvétet?

— Bocsánat, Petrovna — válaszolt Sztjopka, — nem zavarom többé; hadd pihenjen a szegény és nyerje vissza egészségét.

— Az öreg eltűnt, Sztjopka pedig fel alá kezdett sétálni a sáncra.

A kunyhóban, melyből az öregasszony kilépett, egy rekesz mögött, hűvös ágyon a sebesült Dubrovsky pihent. Egy kis asztalkán előtte fekdtek pisztolyai, fejénél pedig kardja volt felakasztva a falon. A szoba bensejét értékes szőnyegek takarták, egy sarokban ezüst női pipere asztal és ékszer szekrény volt látható. Dubrovsky nyitott könyvet tartott kezében, de szemei be voltak hunyva. Az öregasszony a rekesz mögül tekintgetett reá, de nem tudta biztosan megalapítani vajjon a beteg alszik-e vagy csak elmélyedt gondolataiba.

Dubrovsky hirtelen összereszt. Az erdőben nyugtalanság keletkezett, Sztjopka a kunyhó ablakán bedugta a fejét.

— Vladimir Andrejevics batyuskám — kiáltott, embereink jelt adtak, hogy nyomunkban vannak. —

Dubrovsky felugrott ágyáról és megragadva puskáját kilépett a kunyhóból. A zsványok rajokban csoportosultak az udvarban, megjelenésére azonnal mély csend következett.

— Itt vagytok mindnyájan? — kérdé Dubrovsky. —

A kéme kivételével, mindnyájan volt a válasz.

— Helyre mindenki! — kiáltott Dubrovsky s a rablók elfoglalták kijelölt helyeiket. Ekkor három kém futott a kapuhoz. Dubrovsky elébök sietett.

— Mi a baj? — kérdé.

— Katonaszág van az erdőben — válaszoltak ezek; — minden oldalról bekerítenek bennünket.

Dubrovsky becsukta a kaput és személyesen megvizsgálta az ágyut. Az erdőben különböző hangok keletkeztek mindinkább közelebb érve az erdőhöz. A zsványok néma csendben várukoztak. Egyszerre három vagy négy katona mutatkozott az erdőszélen, de csakhamar visszavonultak, mialatt lövéssel értesítették társaikat.

— Harcra készüljétek! — parancsolt Dubrovsky s a tömegben zajos mozgás keletkezett: de csakhamar újra lecsöndesült minden. Ekkor katonai kommandó volt hallható, a fák között fegyverek csillantak meg s mintegy másfélszáz ember ayomult az erdőből s ordítva rohantak a sáncra. Dubrovsky fogta a gyujtó zsinórt... a lövés sikerült. Egynek elvitte a fejét, kettő pedig megsebesült. A katonák közt zavar keletkezett, de a vezénylő tiszt előre rohant, a katonák követték s csoportosultak az árookban. A zsványok kilöttek puskáikat és pisztolyaikat, aztán felkapták szekercéiket, hogy megvédelmezzék a sáncot, melyre a dühöngő katonák már mászni kezdtek ott hagyva mintegy tizenkét sebesültjüket az árookban.

Szörnyű öklhare keletkezett. A katonák már fen voltak a sáncra, a zsványok hátrálni kezdtek, de Dubrovsky oda ugrott a tiszthez, mellére szegezte pisztolyát és lött. A tiszt hanyatt vágódott, néhány katona felkapta vállaira és bevitte az erdőbe, a többiek látván, hogy nincs

vezérök meghökkenek. A zsványok felhasználva a pillanatnyi zavart, löktek szoritották őket az árokba. Az ostromlók menekültek, a zsványok vadul ordítva utánuk. A győzelem teljes volt. Dubrovsky felhasználva az ellenfél teljes fejtelenségét, visszavonta embereit az erdőbe, megkettőztette mindenütt az öröket s meghagyta, hogy senki sem távozzék, míg a sebesülteket össze nem szedik.

Ezen esemény után a kormány már komolyan feltette magában, hogy Dubrovsky gonosz tetteit szigoruan megtorolja. Kipuhaltak tartózkodási helyét, kiküldtek egy ezred katonát, hogy fogják el elve vagy halva. Egy néhány ember lépre került a bandájából; s ezektől értesült a kormány, hogy Dubrovsky már nincsen a zsványok között. Néhány napra az erdő ostroma után ugyanis összegyűjtötte cinkostársait és értékökre adta, hogy örökre megválk tőlök s nekik is tanácsolta, hogy hagyjanak fel eddigi életmódjukkal.

— Vezéreltem alatt meggazdagodtatok, mindegyiteknek van igazolványa, melynek segítségével veszély nélkül elvetődhetek bármily távoli kormányzóságba, ott aztán folytathatjátok életetek hátralevő részét becsületes munkában gondtalanul. De ti latrok vagytok s valószínűleg nem hagytok fel a mesterséggel.

Ezen beszéd után ott hagyta őket, csak egyet vitt magával kísérőnek. Senkisé tudta hova lett. Eleinte az emberek nem akarták ezt a zsványoknak elhiinni, annyira közismert dolog volt, hogy a rablók ragaszkodnak a kapitányukhoz, hogy azt hitték, hogy a gonosztevők csak rejtegetni akarják. De a későbbi események igazolták, hogy a rablónak igazuk van. A rettentő pusztítás, gyujtogatás, rablás megszűnt; az utak szabadok lettek. Más hírek szerint Dubrovsky külföldre menekült. Fordította X.

Telefon.

S. J. úrnak Érsekujár. Lapunk csak oly művekről emlékeztethet meg, melyek legalább egy példányban beküldetnek a szerkesztőséghez. A jó akaró ismertetést köszönjük, de míg össze nem hasonlítottuk a bírált művel, sajnos addig nem vehetjük hasznát.

Róma. Lapunk zártáig a várt római kiegészítés nem érkezett; kénytelenek vagyunk ennél fogva a kérdéses cikket jövő számmra hagyni.

Vittencze. A beszédeket ez egyen kívül nem hozhatjuk, mert nem kaptuk meg magunk sem. Hogy kérelmét némileg teljesítsük elküldtük b. címére lapunk jelen és előző számát.

Rajecze. Önök csak akkor kezdhetik meg nyilvánosan működésüket, ha a miniszteriumba felterjesztették alapszabályaikat, és azoknak a belügyminiszteriumba történő érkezése óta 40 nap elmúlt, s önök erre választ nem kaptak. — Egyébként — mondja Erdősi Károly Szocialis vezérkönyv c. jeles művében — melyet meleg figyelembe ajánlunk — ne legyen első céljük nyilvános ünnepélyek rendezése: hanem a belélet megszilárdítása.

A Nyitrai Iparbank mint Részvény-Társaság
zálogkölcson-osztálya.

Zálog-árverés!

1905. november 14-én.

Mindazon ékszerek és zálogtárgyak, melyek 1905-ik évi április hó végeig ki nem váltattak vagy nem hosszabbítottak meg, **f. évi november hó 14-én** a Nyitrai Iparbank termében délután 3—4 óráig tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak.

Hosszabbítások csak 10% lefizetése mellett történhetnek.

Hogy az árverés napján minden zavarnak eleje vétessék, megjegyzendő, hogy azon zálogtárgyakat, melyeknek határideje már lejárt és az árverezésre kiszemeltettek, sem kiváltani, sem meghosszabbítani nem lehet.

Nyitrán, 1905 október 26-án.

Az igazgatóság.

Kakao és csokoládé kedvelők figyelmébe:
Hoff János-féle

Kandol-Kakao

a legesekélyebb zsirtartalma, azért igen könnyen emészthető, soha sem okoz székrekedést, mindazáltal ritka finom íze mellett kiválóan olcsó.

Valódi csakis Hoff János névvédelés az oroszian-védjeggyel.

Csomagok 1/4 kgr. 90 fillér
1/2 " 180 " 50 "

Mindenütt kapható.

Az elmúlt rendkívüli száraz nyár folyamán ismét a

Küküllőmenti
Első szőlőoltványtelep

(Tulajdonos: CASPARI FRIGYES MEDGYES, 170. N.-Küküllőm)
volt az egyedüli az egész országban, mely oltványait óriási mennyiségű, naponta 5 millió liternyi vízzel öntötte s ennek folytán az egyedüli szőlőtelep, amely ez évben is valóban szép és minden tekintetben kifogástalan minőségű szőlőoltványokat szállít. — Képes Árjegyzék számos elismerő levéllel ingyen és bérmentve.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfinomabb bel- és külföldi szövetekből álló raktárát. — valamint **férfiszabó-műhelyét,** melyben egy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát, ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címádkákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

*** Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl. ***

VAJDA J. BUTORGYÁRI RAKTÁRA

NYITRA, PÁRUTCA 22. SZÁM.

Ajánlja dús választékú, szilárd és száraz anyagból készült **háló-, ebédlő-, uri szoba, szalon- és iroda berendezésekből álló**

RAKTÁRÁT,

valamint vas- és rézbutorait és saját készítményű karpitozott butorait a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig, jutányos áron.

Tessék a címre figyelni!

Legjobb bevásárlási forrás!

Legjobb bevásárlási forrás!

Póstyén fürdő Cursalonjában

levő berendezésemet ugymint: **evő-eszközt, porcellánedényt, billardasztalokat, kerti asztalokat és széket,** stb. 1905. évi november hó 9-én árverés útján, szabadkézből, egyenként és nagyobb mennyiségben is eladom.

Rónai Adolf,
gyógyházberlő.

Szolid és pontos kiszolgálás!

GOMBÁRIK ISTVÁN

uri és női fodrász
Nyitrán, Tóth Vilmos utca 15.

Ajánlja a mai kor igényeinek teljesen megfelelő s higiénikusan berendezett **diszes uri és női fodrász-termét.**

Végez és raktáron tart mindennemű e szakmába vágó **uri és női hajmunkát,** ugymint **hajbetétet, frizeteket, frufukat, egész és fél parókákat, hajfonatokat minden színben;** továbbá **női fésülést a legújabb divat szerint, haj- és szakáll-festést,** ugyszintén **tyukszemvágást** jutányos áron eszközöl.

Vesz vágott és kifésült haját. Előfizetéseket üzleten kívül is elfogad.

Kihullt hajból fonatok és egyéb hajmunkák a legolcsóbban készíttetnek.

Vidéki megrendelések pontosan a be- küldött hajminta szerint lelkiismeretesen utánvét mellett eszközöltetnek. 9-10

Szolid és pontos kiszolgálás!

NYITRAI NÉPBANK zálogkölcson osztálya.

Zálog-árverés 1905. november 7-én.

Mindazon ékszerek és zálogtárgyak, melyek 1905-ik évi június hó végeig ki nem váltattak vagy át nem irattak, **f. évi november hó 7-én** a Nyitrai Népbank termében délután 3—5 óráig tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak.

Hogy az árverés napján minden zavarnak eleje vétessék, megjegyzendő, hogy azon zálog-tárgyakat, melyeknek határideje már lejárt és az árverezésre kiszemeltettek, sem kiváltani, sem átírni nem lehet.

Nyitrán, 1905. október hó 12-én.

Az igazgatóság.

Tekintete gyorsan végigsiklott rajtuk, aztán újra visszanyerte előbbi fásultságát. Az új pár beült a hintóba s N-be hajtatott, hová Trojekurov már előre sietett, hogy gyermekeit fogadja. Midőn a herceg egyedül maradt nejevel, rendkívül megszorította, hogy ez olyan hideg maradt. Nem untatta holmi édeskés nyilatkozatokkal, vagy neveléses elragadtatással: ellenkezőleg, szavai egyszerűek voltak és nem kívántak okvetlenül választ. Ilyen módon utaztak mintegy tíz verszynyire; a lovak sebesen űgettek az egyenetlen dűlőuton, annak dacára alig hogy egy kissé ingott az angol rügókra fektetett kocsi.

Egyszerre mögöttük lárna keletkezett. A fogat megállott, s egy csoport fegyveres ember csoportosult köréje. Egy felig álcázott ember oda állt a kocsihoz, azon oldalra, hol a hercegnő ült, kinyitotta a kocsi ajtaját és mondá: — Ön szabad, tessék kilépni.

— Mit jelent ez? — kiáltá a herceg. — Ki vagy te?

— Dubrovsky, — válaszolt a hercegnő.

A herceg nem vesztette el lélek jelenlétét, hanem kihuzta zsebéből uti pisztolyát és rá lött az álarcos zsványra. A hercegnő felsikoltott és borzadva eltakarta arcát mindkét kezével. Dubrovsky megsebesült vállán, honnan csakhamar vér patakzott alá. A herceg nem vesztelt egy pillanattal sem, hanem rögtön előhuzott egy másik pisztolyt: de már nem volt ideje lőni, az ajtó a másik oldalon is kitért, néhány erős kar kiragadta a kocsiból s kicsavarták kezéből a fegyvert. Ebben a percben néhány kés villogott fellette.

— Ne nyuljatok hozzá! — kiáltott Dubrovsky, s a sötét cinkosok hátrább húzódtak. — Ön szabad — folytatá Dubrovsky a halavány hercegnőhöz fordulva.

— Nem! — válaszolt a hercegnő, — már késő, én megesküdtem, én Vereiszkinék hiteselesége vagyok. —

— Micsoda? — kiáltott Dubrovsky kétségbeesve, — nem, az lehetetlen, önt kényszerítették, Ön nem egyezhetett bele.

— Beleegyeztem, és esküt tettem reá — válaszolt az asszony határozottan. — A herceg az én férjem. Parancsolja meg embereinek, hogy bocsássák szabadon és engem velem együtt. Én nem voltam hűtelen, én vártam önt az utolsó pillanatig; de most, ismétlem, most már minden késő. Bocsásson bennünket szabadon.

De Dubrovsky már nem hallotta ezt; súlyos sebe s a háborgó lelki felindulás megfosztották erejétől. Összerokadt a kerék mellett; a zsványok körülvettek. Még csak annyi ereje volt, hogy néhány szót tudott hozzájuk szólani. Társai ekkor lóra ültettek, ketten mindkét oldalról támogatják, egy harmadik pedig zablájánál fogva vezette a lovat, s nemsokára miud eltűntek. A hintót ott hagyták az út közepén, embereit megkötözve, lovat kifogva, de nem raboltak semmit, s egy csöpp vért sem ontottak, hogy megboszulják főnökük súlyos sebet.

XIX. FEJEZET.

Egy sűrű erdő ölében szűk rét közepén egy kisebb szerű erődítvény állott, körülveve árokkal és sánccal. A sáncok mögött néhány sátor és kunyhó volt látható. Az udvaron számos ember ebédelt kalap leveve s testvériesen körül ülve a katlan körül. Abból, hogy különböző ruhában voltak, s valamennyi fegyveresen volt, mindjárt rá lehetett jönni, hogy zsványok. A sáncon maga alá csapva lábait egy kisebb ágyu mellett egy őrszem figyelt! Az őrszem foltot rakott ruhájára. Ügyessége, melylyel a tűt kezelte, azonnal elárulta, hogy gyakorlott szabó; a közben folyton óvatosan körülneézett. Jóllehet már egynéhány korszó járt keze körül mégis szokatlan csend uralkodott a tömegben. A zsványok megebédeltek; egyik a másik után felkelt s imádkozott. Néhányan szétoszol-

tak a sátrakban, mások elveszték az erdőben, s voltak, akik lefeküdtek, hogy ebéd után — orosz szokás szerint aludjanak.

Az őrszem bevégezte munkáját, miután egy darabig gyönyörködött a sikerült foltban, tujét beszurta kabátja ujába, felült az ágyucsőre, mint egy lóra, és toroka szakadtából rágyujtott egy régi orosz nótára:

Ne zúgj, ne bűgj

Sűrű berek te...

Ebben a pillanatban kinyílik az egyik kunyhó ajtaja, s küszöbén fehér főkötőben egy tisztán öltözött öregasszony volt látható. — Ugyan hallgass Sztjopka, — mondá bosszusan, — az urunk pihen és te most ordítani kezdesz. Van neked lelkiismereted, hogy nem érzed semmi részvétet?

— Bocsánat, Petrovna — válaszolt Sztjopka, — nem zavarom többé: hadd pihenjen a szegény és nyerje vissza egészségét.

— Az öreg eltűnt, Sztjopka pedig fel alá kezdett sétálni a sáncon.

A kunyhóban, melyből az öregasszony kilépett, egy rekesz mögött, hűvös ágyon a sebesült Dubrovsky pihent. Egy kis asztalkán előtte fekdtek pisztolyai, fejénél pedig kardja volt felakasztva a falon. A szoba bensejét értekes szőnyegek takarták, egy sarokban ezüst női pipere asztal és ékszer szekrény volt látható. Dubrovsky nyitott könyvet tartott kezében, de szemei be voltak hunyva. Az öregasszony a rekesz mögül tekintgetett reá, de nem tudta biztosan megalapítani vajjon a beteg alszik-e vagy csak elmélyedt gondolataiba.

Dubrovsky hirtelen összerezzen. Az erdőben nyugtalanság keletkezett, Sztjopka a kunyhó ablakán bedugta a fejét.

— Vladimir Andrejevics batyuskám — kiáltott, embereink jelt adtak, hogy nyomunkban vannak. —

Dubrovsky felugrott ágyáról és megragadva puskáját kilépett a kunyhóból. A zsványok rajokban csoportosultak az udvarban, megjelenésére azonnal mély csend következett.

— Itt vagytok mindnyájan? — kérdé Dubrovsky. —

A kének kivételével, mindnyájan volt a válasz.

— Helyre mindenki! — kiáltott Dubrovsky s a rablók elfoglalták kijelölt helyeiket. Ekkor három kém futott a kapuhoz. Dubrovsky elébök sietett.

— Mi a baj? — kérdé.

— Katonaszág van az erdőben — válaszoltak ezek; — minden oldalról bekeritenek bennünket.

Dubrovsky becsukta a kaput és személyesen megvizsgálta az ágyut. Az erdőben különböző hangok keletkeztek mindinkább közelebb érve az erdőhöz. A zsványok néma csendben várakoztak. Egyszerre három vagy négy katona mutatkozott az erdőszélen, de csakhamar visszavonultak, mialatt lövéssel értesítették társaikat.

— Harca készüljete! — parancsolt Dubrovsky s a tömegben zajos mozgás keletkezett: de csakhamar újra lecsöndesült minden. Ekkor katonai kommandó volt hallható, a fák között fegyverek csillantak meg s mintegy másfélszáz ember nyomult az erdőből s ordítva rohantak a sáncre. Dubrovsky fogta a gyujtó zsinórt... a lövés sikerült. Egynek elvitte a fejét, kettő pedig megsebesült. A katonák közt zavar keletkezett, de a vezénylő tiszt előre rohant, a katonák követték s csoportosultak az árookban. A zsványok kilőtték puskáikat és pisztolyaikat, aztán felkapták szekeréiket, hogy megvédelmezzék a sánctól, melyre a dühögő katonák már mászni kezdtek ott hagyva mintegy tizenkét sebesültjüket az árookban.

Szörnyű ökölharc keletkezett. A katonák már fen voltak a sáncon, a zsványok hátrálni kezdtek, de Dubrovsky oda ugrott a tiszthez, mellére szegezte pisztolyát és lött. A tiszt hanyatt vágódott, néhány katona felkapta vállaira és bevitte az erdőbe, a többiek látván, hogy nincs

vezérök meghökkenek. A zsványok felhasználva a pillanatnyi zavart, lökték szoritották őket az árokba. Az ostromlók menekültek, a zsványok vadul ordítva utánuk. A győzelem teljes volt. Dubrovsky felhasználva az ellenfél teljes fejtelenségét, visszavonta embereit az erdőbe, megkettőztette mindenütt az őrköt s meghagyta, hogy senki sem távozzék, míg a sebesülteket össze nem szedik.

Ezen esemény után a kormány már komolyan feltette magában, hogy Dubrovsky gonosz tetteit szigorúan megtorolja. Kipuholták tartózkodási helyét, kiküldtek egy ezred katonát, hogy fogják el élve vagy halva. Egy néhány ember lépre került a bandájából; s ezektől értesült a kormány, hogy Dubrovsky már nincsen a zsványok között. Néhány napra az erdő ostroma után ugyanis összegyűjtötte cinkostársait és értéksőkre adta, hogy örökre megválják tőlök s nekik is tanácsolta, hogy hagyjanak fel eddigi életmódjukkal.

— Vezérletem alatt megzavagodtatok, mindegyiteknek van igazolványa, melynek segítségével veszély nélkül elvetődhetek bármily távoli kormányzóságba, ott aztán folytathatjátok életetek hátralevő részét becsületes munkában gondtalanul. De ti latrok vagytok s valószínűleg nem hagytok fel a mesterséggel.

Ezen beszéd után ott hagyta őket, csak egyet vitt magával kísérőnek. Senkisé tudta hova lett. Eleinte az emberek nem akarták ezt a zsványoknak elhinni, annyira közismert dolog volt, hogy a rablók ragaszkodnak a kapitányukhoz, hogy azt hitték, hogy a gonosztevők csak rejtegetni akarják. De a későbbi események igazolták, hogy a rablóknak igazuk van. A retentó puszítás, gyujtogatás, rablás megszűnt; az utak szabadok lettek. Más hírek szerint Dubrovsky külföldre menekült. Fordította X.

Telefon.

S. J. úrnak Érsekujvár. Lapunk csak oly művekről emlékezhetik meg, melyek legalább egy példányban beküldetnek a szerkesztőséghez. A jó akará ismertetőst köszönjük, de míg össze nem hasonlítottuk a bírált művel, sajnos addig nem vehetjük hasznát.

Róma. Lapunk zartáig a várt római kiegészítés nem érkezett; kénytelenek vagyunk ennélfogva a kérdéses cikket jövő számra hagyni.

Vittencze. A beszédeket ez egyen kívül nem hozhatjuk, mert nem kaptuk meg magunk sem. Hogy kérelmét némileg teljesítsük elküldtük b. címére lapunk jelen és előző számát.

Rajecze. Önök csak akkor kezdhettek meg nyilvánosan működésöket, ha a miniszteriumba felterjesztették alapszabályaikat, és azoknak a belügyminiszteriumba történt érkezése óta 40 nap elmúlt, s önök erre választ nem kaptak. — Egyébként — mondja Erdősi Károly Szocialis vezérkönyv e. jeles művében — melyet meleg figyelmökbe ajánlunk — ne legyen első céljuk nyilvános ünnepélyek rendezése: hanem a belélet megszilárdítása.

Értesítés.

Van szereném a nagyérdemű tisztelt közönség tudomására hozni, hogy

Nyitrán, Tóth Vilmos-utca
15. szám alatt levő
cukrász üzletemben

a cukrásszal egybekötött cikkeket: u. m. torták, theasütemények stb. elkészítésével, nemkülönben esetleg bankettek rendezésével, szóval minden e szakmába vágó

Különlegességek

elárúsításával foglalkozom s a nagyérdemű közönség kedgéért esedezem.

Nyitrán, 1905. október havában.

Tisztelettel:

Gurtelschmidt Károly,
cukrász, nyitrai lakos.

Vigyázzunk az eredeti csomagok orosz vám-
szalagjára és a „K. & C.” védjegyre. 2-10

INGYEN ÉS BÉRMENTVE ADOK

bárkinek teljes felvilágosítást arról, hogyan szerezheti be legelőnyösebben ruhakészletét és pedig: A ki szíven viseli a hazai ipar támogatását. A ki 40%-al olcsóbban akar öltözködni. A ki mégis finoman és úri módon akar járni, az saját érdekében cselekszi, ha mentül előbb látogatja meg

Guttman Sámuel nagy árúházát,

hol ép most érkeztek meg óriási választékban remek kivitelű bel- és külföldi szövetekből készült

férfi-, fiu- és gyermek-ruhák

angol divatú Palmerston szövetből, téli kabát dublé kelmékből, ulster és raglán férfi- és fiu-kabátok, utazó és városi bundák, rövid szabású mikádó szövetű és szőrme belésű kabátok, valódi dániai bőrből készült kabátok és lábzsákok, diszmagyar, kocsis öltönyök és bekecskabátok, a legjobb szövetből készült fiu- és gyermek-iskolaruhák, melyek tartosságáért felelek.

Együttal bátorok-**PAPSÁG** becses figyelmét felhívni a nálam mindig raktáron dom a főtisztelendő levő hosszú finom fekete téli és őszi kabátokra és Ferencz József öltönyökre a legfinomabb minőségűből. — Minden felsorolt árú a legjutányosabb áron kapható. — Szigorúan szabott árak minden darabon láthatók. Sem túlfizetés, sem alku nálam nem létezik.

Kérem szerezzen erről mielőbb meggyőződést és látogasson meg. Szívesen mutatom meg ruháimat minden kényszerűvel nélkül.

Guttman Sámuel kész férfi-, fiu- és gyermekruha kereskedő
Nyitrán, Tóth Vilmos utca 10. szám alatt.

Raktáramat hazai, (brassói, gúcsi, zsolnai), angol és más külföldi legjobb minőségű és legújabb mintájú szövetekkel a küszöbön álló őszi és téli időnyre oly mértékben láttam el, hogy a legmesszebb menő igényeket is minden irányban kifogom elégíteni. 9-20

SZUPERFOSZFÁTOT,

Stassfurti kainitot

szavatolt 12,4% tiszta káli = 23-24%
kénsavas káli tartalommal, *** ** *

Stassfurti káitrágyasót

szavatolt 40% tiszta káli = 74-76%
kénsavas káli tartalommal, *** ** *

KOVASAVAS KÁLIT (dohánytrágyázásra) továbbá

mindennemű egyéb **mütrágyaféléket**, azonkívül

Rézgálicot (98-99%) elismert kitünő minőségben legolcsóbban

„HUNGÁRIA“ mütrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.

MÉREY LAJOS

beszéde, melyet Nyitrai megye közgyűlésén 1905. évi október hó 26-án a nemzeti ellenállás kérdésében tartott.

*Nagyméltóságú Főispán Ur!
Tekintetes Megyei Közgyűlés!*

Harminc év óta veszem ki részem e zöld asztal mellett a vármegye közgyűléseinek életéből, és e 30 év óta soha sem volt az ország politikai helyzete annyira komor, aggodalmas és elszomorító, mint épen most.

30 év óta sokszor lett vita tárgyává e teremben is azon közjogi viszony, mely Magyarországot Ausztriához köti, s mely a mostani politikai izgalmaknak, viszályoknak és keserűségeknek, az indulatok és szenvedélyek hullámveréseinek, valamint az alkotmány vesztélybe sodortatásának egyedüli forrása, ámde valódi belértékére nézve sohasem állottak rendelkezésünkre azon adatok, bizonyítékok és tapasztalatok, melyeket a folyó év politikai eseményei tártak és tárnak elénk.

Mennyi reménnyel, mennyi lelkesedéssel kötötte meg Deák Ferenc 1867-ben Ausztriával a kiegyezést, mely mint politikai siker az 1867. évi XII. törvényekben nyert kifejezést.

s milyen szívós kitartással támatta a kiegyezést, mint politikai hibát, az akkori balpárt!

A Deák párt s utóbb a szabadelvű párt a mérsékelt ellenzékkel együtt váltig állították, hogy a közjogi kiegyezés legbiztosabb alapja az ország megvagyonosodásának és egy önálló magyar nemzeti állam kiépítésének. Ezzel szemben az egész balpárt s illetve a függetlenségi párt azt állította, hogy az Ausztriával kötött közjogi kiegyezés mellett az ország vagyoni felvirágzásáról s egy önálló magyar nemzeti állam kiépítéséről szó sem lehet!

Ez a vita sokak előtt elméletileg eldöntve máig sincsen, de a közjogi helyzet gyakorlati eredményei azt mutatják, hogy az ország megvagyonosodása helyett mindenfelől az elszegényedés és eladósodás terhei meredeznek felénk, egy önálló magyar nemzeti állam kiépítése helyett pedig mindenfelől azon kérdés visszhangzik: „Régi dicsőségünk, hol késel az éjji homályban?“ És ha azt kérdezem, vajjon miért késel e dicsőség az éjji homályban, csak azt felelhettem rá, azért, mert az Ausztriával kötött kiegyezésben a nemzet csalódott s érdekei benne azért nem birtak kellő biztosítékkal, mert annak megkötésénél a szerződő felek szándékai nem voltak egyenlően tiszták és őszinték.

Nézzük csak Uraim! mi volt a

közjogi kiegyezésnél Ausztria részéről az ok, s Magyarország részéről a szándék?

1866. évi július hó 3-án a porosz hadsereg Königrätznél tönkre verte az osztrák hadsereget, megfutamtotta s üldözőbe vette olyannyira, hogy már július 6-án Pozsony alatt a Virág-völgyben portyáztak a porosz katonák és szabadon vonulhattak volna be egyfelől a poroszok győzelmén esőppet sem kesergő Magyarországra, másfelől a poroszok győzelmén halálra szeppent Ausztriának fővárosába, Bécsbe. És akkor megismétlődött azon történelmi helyzet, mely Mária-Terézia és I. Ferenc uralkodása alatt már lejátszódott.

Mikor az ellenség tönkre verte Ausztria hadseregét, porig alázza tekintélyét, megnyirbálta a kétfejű sas nagyhatalmi röpködésének szárnyait, megresegte a trónt, s lehetővé tette Ausztriának felbomlását, akkor mindig a magyarok erejének, a magyarok nagylelkűségének, a magyarok áldozatkészségének s királyhűségének kellett megmenteni Ausztriának trónját és fennállását. Így történt meg, hogy Mária-Terézia alatt a Karok és Rendek Pozsonyban elmondották a „Moriamur pro rege nostro...“-t s 1809-ben elutasították az Európa-vero I. Napoleonnak kiáltványba foglalt azon felhívását, melyben a magyaroknak szabad királyválasztást s országuknak önállóságot és függetlenséget ígért. S vajjon miképen nyilatkozott meg Ausztria részéről a hála? Mária-Terézia után következett I. József fejedelemnek önkényes uralkodása, aki halálos ágyán vont a vissza törvényszegő s alkotmánytipró rendeleteit, I. Ferenc pedig még 16 éven át mulasztotta el az országgyűlés egybehívását, melyen Magyarország sérelmei orvoslandók voltak. S így járt el Ausztria az 1867-diki kiegyezés után is. Megakasztotta Magyarország mindazon jogainak érvényesítését, melyeket az a kiegyezésben biztosítottaknak vélt és már annak első pillanatától kezdve nem volt őszinte, minek kétségtelen bizonyítékául szolgál azon tény, hogy saját törvénykönyvébe a kiegyezés szövegét a magyar törvény szövegétől eltérően iktatta be.

Látjuk ekkép t. közgyűlés, hogy az 1867-iki kiegyezésnél Ausztria részéről a kényszerhelyzet, a leveretés utáni kimerültség, s a megmenekülés óhaja feküdt, míg a másik csészében Magyarország a nemzeti akarat érvénye-

sülését helyezte el. Ez a nemzeti akarat az, a mely engem még a mostani politikai helyzetben is megnyugtattatni s aggodalmaimat eloszlatni képes, mert hazánk történelméből azt látom, hogy a mit a magyar nemzet erősen akart, azt még mindig keresztül is vitte! Ennek a nemzeti akaratnak érvényesülése volt, hogy a magyar nemzet elhagyta ősi hazáját és nyugaton akart új hazát szerezni. Ennek a nemzeti akaratnak érvényesülése volt, hogy annyi ellenség között és támadás dacára itt alapította meg új honát, ahol annyi nemzedék után még mindig fenáll hazánk. A nemzeti akarat érvényesülése volt, hogy IV. Béla alatt a tatárok pusztítása után új életre ébresztette a hont. A nemzeti akarat érvényesülése volt, hogy a Habsburgok uralkodása alatt századokon át ezer viszály, nyílt és alattomos támadás és hatalmi erőszak dacára ezernyi törvénysértő kísérlet ellenére megőrizte alkotmányát, fennállását és szabadságát!

Ezért mondom én t. közgyűlés, hogy most is hasztalan minden ellenséges kísérlet és támadás, mert a nemzeti akaratnak érvényesülnie kell.

A mostani politikai helyzetben a nemzetnek s minden hű fiának kettős kötelessége, bátran és őszintén nyilvánítani ki a nemzeti akaratot, és én azt reményeltem, hogy Nyitra vármegye közgyűlése a nemzeti ellentállás kérdésében nem csak bátran és őszintén, hanem egyhangulag is fog nyilatkozni.

E célból történt, hogy midőn tegnapelőtt az állandó választmányban a főjegyző úr az általa kidolgozott javaslatot felolvasta és én ezt az ellenzék részéről elfogadhatlannak találtam, azon indítványt tettem, küldjünk ki néhány tagból álló albizottságot s kíséreljük meg egy olyan javaslatnak az összeállítását, megszerkesztését, melyet a t. közgyűlés egyhangulag fogadhatna el. Az állandó választmány néhány tagja erre hajlandó is volt, de az albizottság kiküldését lehetlenné tette egyik tagjának azon visszautasító kijelentése, mely szerint itt minden kísérlet meddő marad, mert ezen kérdésben már t. i. a nemzeti ellenállás kérdésében közötte és közöttünk *egy egész világ áll!*

Ez a férfiu Crausz István országgyűlési képviselő ur volt!

En elmélkedtem az ő mondásán, és azon meggyőződésre jutottam, hogy Crausz István urnak teljesen igaza van, mert az a világ, a mely közöttünk áll, az én szemem előtt két részre

oszlik. Az egyik részen van az éjjel, — a másikon a nappal! Az egyik részen van a sötétség, — a másikon a világosság; az egyik részen látom a haszonleső önzést, —

Főispán: (közbeszól) Kérem a szónok urat, ne hagyja figyelmen kívül, hogy itt nem egyes embernek, hanem az állandó választmánynak javaslatáról van szó, és én nem tarthatom megengedhetőnek, de helyesnek sem, hogy ilyen gyanúsító nyilatkozatok történjenek és mindenestre szokatlan, hogy az állandó választmány javaslata, mely ismételem nem egyes emberé, hanem annak nagy többségé, ilyen módon bíraltassék.

Mérey Lajos: Az állandó választmány a megyének egyik bizottsága, s mint ilyen esupán ép oly egyszerű közege, mint bármely, vagy bárki más, ennél fogva azon kétségtelen jogomat, hogy egy a közgyűlésnek alárendelt közeg eljárását meggyőződésem szerint szabadon bírálhassam, korlátozni nem engedném, még akkor sem, ha csakugyan bírálnám. Amde én nem az állandó választmány javaslatát bíraltam most, hanem egyik tagjának, Crausz István urnak mondását, a ki ezen szavaiért bizonyára helyt is áll. Személyeket nem nevezek, személyben sérteni senkit nem akarok, hanem azért hozzá teszem, hogy a kinek nem inge, az ne vegye magára! A mit Crausz István ur mondása folytán a t. közgyűlés előtt feltárni akarok, ez az ország politikai helyzetére vonatkozik, melyről azt állítom, hogy az én képzeletem és hitem szerint a Crausz István ur által említett s felfogásaink között álló világ, két részből áll.

Az egyik részen, — az éjjel részen — látom én a haszonleső önzést, a lefelé basáskodó, felfelé meghunyászkodó, hízlekedő és kegyetlen szolgálattelkűséget s a hazafiatlan *telteket*, a hazafias *szándék* hangoztatásával szépitgető nagyravagyást, —

a másik részen, — a nappal részen — látom az áldozatkész önzetlenséget, a lefelé és felfelé egyaránt nyílt szívű és egyenes lelkű férfiaságot s a hazafias célokért, hazafias eszközökkel harcoló honszerelmet.

A sötétség lovagjaiból támadtak mindig azon gonosz tanácsadók, a kik nem szerették a népet, nem akarták a nép szabadságát, meggátolták a nemzeti akarat érvényesülését, sőt megnyilatkozását, nem riadtak vissza sem a törvényszegéstől és az alkotmánytiprástól, sem a eselszövénytől és az üldözéstől, sőt még az árulástól és vérontástól sem, csak hogy elvegyék busás bérencjutalmaikat!

El is vették ők ezeket, de kortársaik megutálták őket, az utókor meggyűlölte, a történelem mint beesteleneket megbélyegezte és a magyarok igazságos Istene behegesztette mindazon szenvedésnek és nyomornak sebeit, melyeket az ő gonosz munkájuk okozott.

A gonosz tanácsadók munkája volt, hogy Hunyady Lászlót lefejezte Szent-György terén a bakó;

az ő munkájuk volt, hogy Mohácsnál leszállott a magyar birodalom dicsőségének napja; az ő munkájuk volt, hogy Buda várán 150 esztendeig maradt kitűzve a török félhold s hogy annyi honfivér árán kellett kivívni a vallásszabadságot; az ő munkájuk volt, hogy a kurucok hadainak kellett fegyverre kelni az alkotmányért, — s az ő munkájuk utolsó határköve gyanánt vádolja őket a történelem ítélőszéke előtt most is az aradi vértanúk Golgothája!

Ellenben a világosság napfényében ragyognak azon honfiak, a kik szerették a népet és a szabadságot, nem adták és nem alkudták el a nép jogait a hatalomnak, nem hajoltak meg az erőszak előtt, nem lettek az ököljog bérenc szolgálivá s megvédelmezték hazánk törvényeit és alkotmányát még akkor is, ha rájuk nyomor és szenvedés, rabbilincs vagy hős halál várt jutalmul!

Ne feledjük Uraim, hogy ezeket Boeckay és Bethlen katonáinak, II. Rákóczy Ferenc kurucainak és Kossuth Lajos félisteneinek dicsőíti a történelem és a nemzet! Ezeknek bár parányi, de méltó utódai akarnak lenni mindazok, akik most és itt a vármegye termében is a szövethozott alkotmányvédő ellenzék álláspontját helyeselve akarják az alkotmány kijátszására és megdöntésére célzó támadásokkal és kormányokkal szemben tiltakozásukat kifejezni!

A mai szavazásnál kifog tünni, hogy Nyitra megye törvényhatósági tagjai közül kik azok, a kik a nemzeti ellentállás kérdésében a honszeretet napfényénél az alkotmányvédők táborához csatlakoznak és kik azok, akik a sötétség sárgafeketelelkű lovagjainak, a gonosz tanácsadóknak pártjára állanak.

Ez az oka annak, hogy az állandó választmányunk külsőleg ügyesen megfogalmazott, de belső tartalmára nézve burkolt, ingadozó, sőt kétszínű javaslatával szemben Dr. Ozoray József és Dr. Mezey Gyula barátaim javaslatait fogadom el. S felhívom mindazokat, akik az állandó választmány javaslatát kielégítőnek találják, vegyék figyelembe és méltányolják a mi kifogásainkat és aggodalmainkat és ha mint ők hangoztatják, hazafiságuk nem kisebb mint a miénk, adják ennek fényes tanujelét az által, hogy a vármegye véleményének egyhangulag megnyilatkozása érdekében, mely az ország közvéleménye előtt határozatunkat annál nagyobb értékre emelné, fogadják el ők is az általam támogatott ellenzéki javaslatokat.

Ezen javaslatokban hű kifejezést talál azon nemzeti akarat, melyről a testvéremegyek által hozzánk intézet átiratokból meggyőződünk és melyhez csatlakozni hazafias kötelesség-

günk, ha csak hazánk alkotmányáról, mely az ország ezredéves fenállásának törvényekkel és királyi hitlevelekkel megerősített alapja, lemondani, Ausztria tartományává süllyedni nem akarunk.

Ezt a mostani politikai helyzetet egy oly példával világítom meg, melyet Shakespeare a „Velencei kalmár” című szindarabjából veszek.

Antonio a dús gazdag nagylelkű Velencei kalmár, jótállást vállalt vagyontalan barátjért Bassainoért, azon 3000 darab arany erejéig, melyet ez Shylock-tól a velencei uzsorástól vett kölcsön. Antoniónak nagy vagyont képviselő hajói mind a tengeren vitorláztak s ezért az uzsorás keveselte az egyszerű jótállást. Antonio pedig azzal kínálta meg, hogy vagyonán kívül jótállt még testével is, és ha a 3000 darab arany lejáratkor nem fizettették ki pontosan, feljogosította Shylockot, vágjon ki testéből egy font húst.

Shylock nagy irigye és ellensége volt Antoniónak, mert ez a kereskedőnek gyakran kamat nélkül is adott kölcsönöket, a mi által rontotta az uzsorásnak üzleteit és kincsgyűjtését.

Shylock írásbeli kötvényt vett Antoniótól. A fizetési határidő lejárt, Antonio összes vitorlásai hajótörést szenvedtek s ezzel ő is vagyontalanná lett és így lejáratkor a 3000 darab aranyat lefizetni nem bírta. Az uzsorás beperelte Antoniót és a velencei bíróság a doge elnöke alatt kimondotta ítéletében azt, hogy Shylock jogositva van Antoniónak élő testéből egy font húst kivágni.

Az uzsorás nagy örömmel fogadta az ítéletet s a magával hozott kést élesre fenyve készült kivágni a kötlével szerinti ellenértéket.

Amde ekkor a bíró ekkép szólalt meg: „Shylock, megállj!” Jogod van ezen élő embernek testéből egy font húst kivágni, de a kötvényben arról, hogy Antoniónak *vérét* ontanod is szabad, említés téve ninesen. Ha tehát embertelen munkád közben Antoniónak akáresak egy csepp vérért is ontanád, vagyonoddal és fejjel fizetnél érte! Vigyázz! Vagyonoddal és életeddel játszol!

Magyarország Shylockja — Ausztria! Az 1867-iki közjogi kiegyezésben Magyarország önállóságának és függetlenségének kivágását akarta magának biztosítani. Vigyázzon! mert ha Magyarország vérért is akarná ontani, mely életfentartó vérről alkotmányunkban bírnak, vagyonával és fejével, vagyis fenállásával játszik!

A nemzeti akaratnak a szövethozott alkotmányvédő ellenzék álláspontja és a képviselő ház 1905. jún. 21-iki, szept. 15-iki és okt. 10-iki határozatai szerinti nyilvánítását és érvényesülését kívánva fogadtam el Dr. Ozoray József és Mezey Gyula javaslatait s egyuttal betérjesztem a névszerinti szavazást kérő iveket.

